

Kääntäjä

ÖVERSÄTTAREN

**Kääntäjän kukkanen -palkittu Mirka Lahti
ja Repla-palkittu Tiina Kinnunen panostavat
käännösalan kehittämiseen**

- Uusi Tarja Roinila -stipendi auttaa aloittelevia kääntäjiä ja tulkkeja
- Auktorisoitujen kääntäjien koulutuspäivän antia

Uuden edessä

Kiihtyväähtäinen työelämän ja teknologian murros vaikuttaa väistämättä myös kääntäjien ja tulkkien työkenttään. Vaikka muutos saattaa pelottaa, uudet tilanteet ja toimintamallit luovat myös uusia mahdollisuuksia, joita emme vielä ehkä edes osaa hahmottaa. Haluan rohkaista jokaista pohtimaan, miten voisi olla aktiivisesti luomassa itselleen arvojaan ja mielenkiintonsa kohteita vastaavaa työelämää. Vaikka emme voi vaikuttaa kaikkeen, on aina jotakin, joka on omilla käsissämme.

Hyviä työkaluja pohdintaan löytyy esimerkiksi Sitran Tulevaisuusvalta-ohjelmasta. Kun yhä useampi osallistuu tulevaisuudesta käytävään keskusteluun, voimme tehdä tulevaisuudesta paremman mahdollisimman monelle, ei ainoastaan harvoille. Tarvitsemme keskusteluun erilaisia ääniä ja näkökulmia – ja niitähän liittomme monimuotoisesta jäsenistöstä löytyy!

Tätä kirjoitettaessa Tekstin talon avajaisviikko on juuri käynnistymässä. SKTL:llä on viikon aikana runsaasti ohjelmaa, jossa kääntäjän työtä tehdään tutummaksi sekä vierailijoille että muille Tekstin talon toimijoille. Muutto uusiin tiloihin on ollut liitolle askel uuteen ja jo nyt on nupullaan valtava määrä yhteistyöhahmotelmia, joista ei puoli vuotta sitten osattu edes unelmoita.

SKTL:n toiminta lepää jäsenkunnan aktiivisuuden varassa. Jokainen jaostojen, paikallisosastojen ja muiden toimikuntien työskentelyyn osallistuva tekee merkityksellistä työtä koko yhteisöme eteen. Lämmin kiitos teille jokaiselle! Kauteni puheenjohtajana käynnistyikin kerrassaan mainioissa merkeissä, kun sain tammikuun toimikuntapäivässä tutustua uusiin vapaaehtoisii ja vanhoihin konkareihin. Näitä kohtaamisia odotan runsain mitoin tuleviin kahteen vuoteen.

Kääntäjä–Översättaren-lehden toimituskunta on jälleen kerran koonnut lukijoilleen monipuolisen paketin. Tästä runsaudensarvesta haluan nostaa esille erityisesti yhden artikkelin. Sanotaan, että kestäväntä meissä on se tarina, joka kaikuu toisten ihmisten elämässä vielä kauan sen jälkeen, kun meitä ei enää ole. Sivulla 7–9 toimittaja, kirjallisuuskriitikko **Vesa Rantama** kirjoittaa keväällä 2020 menehtyneen kollegamme **Tarja Roinilan** merkityksestä kääntäjänä, tulkkina ja kielen moniottelijana. Tarjan tarina kaikuu nyt myös ensimmäistä kertaa hakuun julistetussa stipendissä, jolla SKTL haluaa auttaa aloittelevia kääntäjiä ja tulkkeja uransa käynnistämässä.

Varmaa on, että niin kauan kuin ihmisten välisessä kommunikaatiossa käytetään kieltä, myös kääntäjille ja tulkeille riittää tehtävää. On viisautta ymmärtää, että vaikka työ voi olla hyvinkin toisenlaista kuin mihin olemme tottuneet, häviämään se ei tule. Paras tapa elää mukana muutoksessa on olla muutoksen tekijä.

Aurinkoisia talvipäiviä!

Kirjoittaja on Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton puheenjohtaja.
puheenjohtaja@sktl.fi

© Nelli Kivimäki

Inför det nya

Det allt mer hektiska arbetslivet och den tekniska omvälvningen inverkar oundvikligen också på översättarnas och tolkarnas arbetsfält. Fastän förändringen kan vara skrämmande, skapar nya situationer och verksamhetsmodeller också nya möjligheter som vi kanske ännu inte ens kan föreställa oss. Jag vill sporra var och en att begrunda på vilket sätt man aktivt kan delta i att skapa ett yrkesliv som motsvarar de egna värderingarna och det man är intresserad av. Fastän vi inte kan inverka på allting, finns det ändå alltid någonting som ligger i våra egna händer.

Bra verktyg finns till exempel i Sitras program Framtidsmakt. Då allt fler deltar i diskussionen om framtiden, kan vi skapa en bättre framtid för så många som möjligt och inte enbart för några få. Diskussionen kräver olika röster och synvinklar – och det finns det

bland förbundets mångsidiga medlemskår!

I skrivande stund står Textens hus öppningsvecka för dörren. FÖTF har arrangerat mycket program under veckan, där översättarnas och tolkarnas arbete görs synligare både för besökare och för de andra aktörerna i Textens hus. I och med flytten till nya lokaler tog förbundet ett steg mot någonting nytt och redan nu kan man skönja en stor mängd samarbetsmöjligheter som man inte ens kunde drömma om för ett halvt år sedan.

FÖTF:s verksamhet är beroende av en aktiv medlemskår. Alla som deltar i arbetet i förbundets sektioner, lokalavdelningar och andra kommittéer gör ett meningsfullt arbete till förmån för hela vår gemenskap. Ett varmt tack till er alla! Min period som ordförande fick en utmärkt start då jag fick tillfälle att träffa både nya och erfarna förbundsmedlemmar på den dag som ordnades för aktiva frivilliga i januari. Jag hoppas på många sådana möten under de kommande två åren.

Redaktionen för Kääntäjä–Översättaren har åter en gång sammanställt ett mångsidigt paket för sina läsare. Bland alla de mångsidiga artiklarna vill jag särskilt lyfta fram en. Det sägs att det mest hållbara i oss är den efterklang som lever kvar hos andra människor en lång tid efter att efter att vi själva inte finns med. På sidorna 7–9 skriver redaktör, litteraturkritiker **Vesa Rantama** om vår framlidna kollega **Tarja Roinilas** betydande arbete som översättare, tolk och mångsysslare inom språk. Tarja Roinila avled på varen 2020. Tarjas historia lever också vidare i form av ett stipendium som nu utlysts för första gången och med vilket FÖTF vill hjälpa nya översättare och tolkar i början av deras yrkesbana.

Så länge som det används språk i kommunikationen mellan människor kommer det också att behövas översättare och tolkar. Det är visdom att förstå att arbetet kan se mycket annorlunda ut än vad vi är vana vid, men det kommer inte att försvinna. Det bästa sättet att leva med förändringar är att vara med och forma dem.

Med önskan om soliga vinterdagar!

Skribenten är ordförande för Finlands översättar- och tolkförbund.
puheenjohtaja@sktl.fi

Översättning: Tina Matala-aho

ISSN 0356-4649

Julkaisija:
Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto –
Finlands översättar- och tolkförbund ry

Päätoimittaja:
Sanna Kokkonen
sanna.kokkonen@sktl.fi

Toimitussihteeri:
Maarit Laitinen
maarit.laitinen@sktl.fi

Taitto:
Risto Mikander / Mediasepät Studio

Ulkoasu:
More Business Services Oy,
www.morebiz24.com

Painopaikka:
PunaMusta Oy

Painos: 2 700 kpl
Ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

Toimituskunta:
Juha Eskelinen, Jenni Kavén, Silke Matinniemi,
Hanna Pippuri, Kate Sotejeff-Wilson ja
Aino Suoranta

www.sktl.fi/kaantaja-oversattaren

Tilaukset:
tiedotus@sktl.fi

Ilmoitushinnat:
www.sktl.fi/kaantaja-oversattaren/mediatiedot

Tilauhinta 2024
Muille kuin SKTL:n jäsenille:
55 euroa (kotimaa), 65 euroa (ulkomaat)

Kannen kuva:
Mirka Lahti ja Tiina Kinnunen. Kuva: Maarit Laitinen

Kirjoittajan omalla nimellä julkaistuista kirjoituksista vastaa kirjoittaja.

Ilmoitusten sisällöstä vastaa ilmoittaja.

Kuvat © SKTL, jos ei toisin mainittu.

Jäsenmaksulaskut on lähetetty

Vuoden 2024 jäsenlaskut ovat lähteneet jäsenillemme. Eräpäivä laskuissa on 15.2.2024. Tarvittaessa laskun voi maksaa kahdessa samansuuruisessa erässä, tällöin eräpäivät ovat 15.2.2024 ja 15.3.2024. Muistathan käyttää maksaessasi laskussa olevaa viitettä!

Jos sinulla on kysyttävää jäsenmaksuista, lasku ei ole tullut perille tai haluat sopia laskun maksujärjestelystä, otathan yhteyttä liiton toimistoon mahdollisimman pian: jasenasiat@sktl.fi.

SKTL tarjoaa jäsenilleen hyviä, monipuolisia ja rahanarvoisia jäsenetuja. Ajantasainen lista löytyy verkkosivuiltamme: sktl.fi/jasenyys/jasenedut

Tässä numerossa mm.:

- S. 5 Tekstin talon avajaisfestivaali oli yleisömenestys
- S. 6 Tarja Roinila teki esseissään käännöstyöstä eepin seikkailun
- S. 8 Uusi Tarja Roinila -stipendi auttaa aloittelevia kääntäjiä ja tulkkeja
- S. 9 II kysymystä kieliasiantuntijalle: Junko Shrestha
- S. 11 Kopiosto-apurahat haettavissa 1.–15.5.2024
- S. 12 Paikan hengen jäljillä Taiwanissa
- S. 15 Repla-palkittu Tiina Kinnunen
- S. 18 Kääntäjän kukkanen -palkittu Mirka Lahti
- S. 20 Haku aktoriksi SKTL:n mentoriohjelmaan avoimna
- S. 22 SKTL:n yhteistyökumppanit: Sanastokeskus
- S. 24 OPH ja Valvira auktorisoitujen käännösten vastaanottajina
- S. 25 Digi- ja väestötietoviraston terveiset kääntäjille
- S. 26 Laillisesti pätevien käännösten hinnoittelusta
- S. 28 Kutsu sääntömääräiseen kevätkokoukseen

TULEVAT TAPAHTUMAT

**Vuoden 2024
Mikael Agricola
-palkinnon ja
J. A. Hollon palkinnon
ehdokkaiden
julkistamistilaisuus
6.3. klo 16
Helsingissä**

**SKTL:n
sääntömääräinen
kevätkokous 23.3.
klo 14 Turussa
Lue lisää s. 28**

**Mikael Agricola
-palkinnon ja J. A.
Hollon palkinnon
jakotilaisuus
5.4. klo 13 Helsingissä**

**KäTu2024: Yhteys
19.–20.4.
Tampereella**

**Kopiosto-apurahat
haettavissa
1.–15.5.2024**

**Kääntäjä-Översättaren
2/24
ilmestyy 24.5.
Aineistopäivä on 22.4.**

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto (SKTL) on vuonna 1955 perustettu kääntäjien ja tulkkien aatteellinen etujärjestö. Liiton tavoitteena on mm. edistää laatua ja ammattimaisuutta kääntämisen ja tulkkauksen alalla.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto
Tekstin talo, Lintulahdenkatu 3, 00530 Helsinki
www.sktl.fi

Sitra haluaa nostattaa keskustelua tulevaisuusvallasta

”Ajatuksemme tulevaisuudesta vaikuttavat valintoihimme tässä päivässä. Siksi myös tulevaisuusvaltaan on kiinnitettävä huomiota: Millaisia tulevaisuusnäkyymiä meillä on ja kuka niitä määrittelee? Millaisena tulevaisuus kuvataan ja kenen tulevaisuudesta puhutaan?”

Tulevaisuusvalta on näkyvästi esillä Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran työssä vuonna 2024.

Sitra julkaisi tammikuun puolivälissä keskustelunherättäjäksi tulevaisuusvaltaa avaavan muistion, joka on luettavissa osoitteessa sitra.fi/julkaisut/tulevaisuusvalta.

Helmikuussa toteutettiin webinaarisarja, jossa edettiin tulevaisuusajattelun perusteista tulevaisuusvaltaan ja sen laajentamisen mahdollisuuksiin. Tallenteet löytyvät Sitran verkkosivuilta.

Sitra etsii myös tiimejä mukaan ohjelmaan, jossa kokeillaan tulevaisuusvallan laajentamista käytännössä ja kehitetään siihen yhdessä keinoja. Haku ohjelmaan on avoinna 16.2.–31.3.2024.

© Aino Aittasalo, Sitra

CEATL
European Council of Literary
Translators' Associations

CEATLin julkilausuma generatiivisen tekoälyn käytöstä

Tekoälyn, ja erityisesti generatiivisen tekoälyn, käytön kasvu luovilla aloilla on herättänyt perustavanlaatuisia kysymyksiä ja aiheuttanut voimakasta keskustelua sen käytöstä. Euroopan kirjallisuuden kääntäjien yhdistysten neuvosto (CEATL) ja sen jäsen SKTL seuraavat tiiviisti tilannetta.

CEATL ja 12 muuta kansainvälistä tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden järjestöä peräänkuuluttaa generatiivisen tekoälyn käyttöön ihmiskeskeistä lähestymistapaa. Lisätietoja löytyy CEATLin verkkosivuilta osoitteessa ceatl.eu.

CEATL on myös julkaissut marraskuussa oman julkilausuman generatiivisen tekoälyn käytöstä erityisesti kirjallisuuden kääntämistä silmällä pitäen. Julkilausuma löytyy neuvoston verkkosivuilta lukuisina kieliversioina. SKTL on käännättänyt asiakirjan suomeksi. Suomenkielinen versio löytyy CEATLin verkkosivujen lisäksi myös SKTL:n sivuilta osoitteessa sktl.fi/tyokalupakki.

Hallitus vuonna 2024

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton uusi hallitus on aloittanut toimintansa vuodenvaihteessa.

Hallituksen puheenjohtaja: **Sanna Kokkonen**

Kirjallisuuden kääntäjien jaoston hallitusedustaja ja hallituksen varapuheenjohtaja: **Kaisa Ranta** (jaoston puheenjohtaja: **Saana Rusi**)

Asiatekstinkääntäjien jaoston puheenjohtaja ja hallitusedustaja: **Laura Pascual**

Av-kääntäjien jaoston puheenjohtaja ja hallitusedustaja: **Juhana Korhonen**

Tulkki- jaoston hallitusedustaja: **Pia von Essen** (jaoston puheenjohtaja: **Pia Leppälä**)

Opettajien ja tutkijoiden jaoston puheenjohtaja ja hallitusedustaja: **Eliisa Pitkäsalo**

Tampereen paikallisosaston hallitusedustaja: **Silja-Maaria Aronpuro** (paikallisosaston puheenjohtaja: **Tiina Malinen**)

Turun paikallisosaston puheenjohtaja ja hallitusedustaja: **Olga Hirvirinne**

Vaasan paikallisosaston hallitusedustaja: **Heidi Nyblom Kuorikoski** (paikallisosaston puheenjohtaja: **Annika Rikberg-Grannas**)

Tavoitat hallituksen jäsenet ja jaostojen sekä paikallisosastojen puheenjohtajat käyttämällä sähköpostiosoitteemuotoa **etunimi.sukunimi@sktl.fi**.

Tekstin talon avajaisfestivaali oli yleisömenestys – tapahtuma laajentuu vuosittaiseksi tekstikulttuurin festivaaliksi

Tekstin talon 24.–27.1.2024 pidetty avajaisfestivaali oli yleisömenestys. Käännös- ja tulkkausalan aiheet olivat erityisen hyvin edustettuina, sillä SKTL osallistui tapahtumaan peräti kuuden ohjelmanumeron voimin.

Tekstin talon toiminnanjohtaja **Laura Serkosalo** kertoo, että avajaisfestivaali onnistui yli odotusten. Tapahtuman aikana Tekstin talossa vieraili yli 3 000 ihmistä. Tämän lisäksi noin 900 katsojaa seurasi ohjelmaa livestriimin ja videotallenteiden kautta. Jo pelkästään SKTL:n ohjelmat houkuttelivat satoja ihmisiä paikan päälle ja etäyleisöksi. Menestyksestä konseptia aiotaankin nyt jatkojalostaa vuosittaiseksi tekstikulttuurifestivaaliksi, joka järjestetään aina alkuvuodesta.

Helsingin Sörnäisissä Lintulahdenkatu 3:ssa sijaitsevan Tekstin talon jäseniä ovat SKTL:n ohella Finlands svenska författareförening, Helsinki Poetry Connection, Kriittinen korkeakoulu, Kulttuuri-, tiede- ja mielipidelehien liitto KULTTI, Mad House Helsinki, Nihil Interit, Nuoren Voiman Liitto, Osuuskunta Kirjasin, Osuuskunta Poesia, Suomen aforismiyhdistys, Suomen arvostelijain liitto, Suomen Kirjailijaliitto, Suomen näytelmäkirjailijat ja käsikirjoittajat, Suomen PEN, Suomen tietokirjailijat ja Tutkijaliitto. Lisäksi talossa toimivat Bar Työ, Book Brothers, Enostone kustannus, F-tuotanto, Helsinki Literary Agency ja kirjakauppa Pp.

www.tekstintalo.fi

© Usva Torkki

Avajaisyleisöä Tekstin talon Parvisalissa.

© Usva Torkki

Tekstin talon julkisivu.

© Usva Torkki

Suomentaja **Kaisa Ranta** ja tyttökirjatutkija **Laura Leden** keskustelivat L. M. Montgomeryn Runotyttö-klassikon uudesta suomennoksesta suomentajakollega **Saana Rusin** haastattelussa.

Tarja Roinila teki esseissään käännöstyöstä eeppisen seikkailun

Roinilan monipuolisesta perinnöstä keskusteltiin Tekstin talon avajaisissa.

Jokainen kääntäjä tekee tärkeää, ainutkertaista työtä – mutta harva kuvaa työtään kirjallisessa muodossa erityisen elävästi, sillä pilkutuksesta ja genetiivin pohdinnasta on melko vaikea loihkia vetävää proosaa.

Edesmennyt **Tarja Roinila** (1964–2020), joka suomensi espanjasta, ranskasta ja saksasta, on kohonnut ammatinsa harjoittajana esikuvalliseen asemaan, koska hän oli paitsi ensiluokkainen suomentaja, myös suomentamisen sujuvasanainen popularisoija. Kammottavan tragedian jälkimainingeissa on ollut sentään ilahduttavaa huomata, että hänen tekemänsä työ elää keskuudessamme – sitä julkaistaan, sikäli kuin mahdollista, ja Roinilasta keskustellaan usein.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton lanseeraama Tarja Roinila -stipendi on viimeisin ilahduttava esimerkki Roinilan kuolemanjälkeisestä elämästä. Uransa alussa oleville kääntäjille ja tulkeille tarkoitettu stipendi on enemmän Roinilan kollegiaalisen ja aina auttavaisen hengen mukainen kuin esimerkiksi elämäntyöpalkinto olisi.

Kääntäjä on kuin kreikkalaisesta mytologiasta tuttu Hermes, viestinviejä maailmojen välillä. Työssä tarvitaan ristiriitaisiakin ominaisuuksia – vikkeliä hoksottimia ja pitkää pinnaa, laajaa sivistystä ja usein myös tiedon ylittävää intuitiota.

Vesa Rantaman juontamassa keskustelussa puhumassa olivat Roinilan suomentajakollega Kristiina Drews ja Roinilan *Sanat -kirjan* (Teos) toimittanut Mika Kukkonen.

© Usva Torkki

Tarja Roinila

Roinilasta, jota en henkilökohtaisesti kovin hyvin tuntenut, on vaivihkaa tullut eräs kotijumalistani. Paremminkin muut hän olennoi edellä mainittuja hyveitä. Niiden käyttökelpoisuus ei rajoitu käännösten maailmaan. Nähdäkseni Roinilan kirjoitukset opettavat, että kääntämisen taito on myös elämisen taitoa, koska jokainen meistä elää useassa maailmassa samaan aikaan.

Miten sovittaa yhteen työn vaatimukset ja onnellinen perhe-elämä? Tarvitaan yksityiskohtien tajua, ei parane laittaa mutkia suoriksi, kun suurella vaivalla kääntää työtä perheen kielelle.

Roinila-alttarini rakentuu kahdeksan **Thomas Bernhard** -suomennoksen muodostaman kivijalan päälle. Vuonna 2007 ilmestyneen *Hakkuun* jälkeen opin odottamaan Roinilan uusia suomennostöitä – ja yhtä tärkeiksi kuin kättäisen kirjailijamestarin suomennokset minulle muodostuivat Roinilan jälkisanat, joissa hän onnistui joka kerta sanomaan jotain uutta ja mielenkiintoista käännöstyöstä.

Roinila kirjoitti sekä Bernhardin suomentamisesta erityisesti että kääntäjän työstä yleisesti. Roinila on opettanut minulle muun muassa, että pienen yksityiskohdan parissa puurtaminen ei aina ole turhauttavaa – päinvastoin, se voi tehdä ihmisen onnelliseksi.

Hakkuun jälkisanoina Roinila kuvaa Bernhardia sillä samalla kirjailijalle ominaisella tyyllillä, jonka hän niin hienosti osasi: ”Kun samoja sanoja toistetaan tarpeeksi, ne alkavat yhä enemmän kuulua, olla yhä enemmän ääntä ja rytmiä: merkitys muuttuu taustaksi jota vasten sanat soivat: ne muuttuvat joksikin muuksi, ne muuttuvat musiikiksi.”

Kirjailijan tyylin tavoittamisellekin Roinilalla oli ilmaus: hän sanoi, että hänen on täytynyt opetella puhumaan bernhardia (tai toisaalla esimerkiksi merleau-pontya). Taito on hankala, koska yhtäläisyyksistä huolimatta bernhardia puhutaan hieman eri tavoin jokaisessa hänen teoksessaan.

Erityisen merkittävä ero on kryptisen, sulkeutuneen varhaistuotannon sekä vapautuneemman virtaavan myöhäistuotannon välillä – ja molempia Roinila suomensi yhtä pätevästi. Sekä klenkkaava *Pakkanen* että soljuva *Vanhat mestarit* ovat hänen kynästään, ja jos nämä suomennokset lukee peräkkäin, arvostaa Roinilan laaja-alaista ammattitaitoa entistä enemmän. Tavassa, jolla hän toi Bernhardin Suomeen ja otti hänen eri sävynsä omikseen, on jotain erityistä, jotain mikä ylittää ”pelkän” hyvän kääntämisen alueen.

Roinilan ystävän, diplomaatti ja kirjallisuushahmo **Mika Kukkosen** postuumisti toimittama esseevalikoima *Samat sanat* kuuluu jokaisen kaunokirjallisuuden kääntämisestä kiinnostuneen hyllyyn. Roinila onnistuu samaan aikaan korostamaan kääntämisen jokapäiväisyyttä ja tekemään vaikkapa vain yhden runonsäkeen suomentamisesta seikkailun.

Esseessä *Tahdon vihreän* kehkeytyy suoranainen jännitysnäytelmä sen ympärille, millaisen kieliasun **Federico García Lorcan** säe ”Verde que te quiero verde” saa suomeksi. Visusti aiempia kolmea käännöstä välttelevä Roinila muotoilee lopulta ”Unissakävijäromanssin” ikonisen alku- ja kertosaäkeen näin: ”Vihreä tahdon vihreäsi”. Sekä rakastamista että haluamista tarkoittava *querir*-verbi on moniulotteisen runon kohdalla mahdotonta suomentaa täsmällisesti, mutta Roinila tavoittaa hyvin säkeen tiiviiden ja tietynlaisen kryptisyyden, onnistuu pienellä eleellä vihaamaan useista merkitysulottuvuuksista.

Tekstin talon avajaisissa lauantaina 27.1., päivänä jolloin Roinila olisi täyttänyt 60 vuotta, keskustelimme hänen monipuolisesta perinnöstään yhdessä Kukkosen sekä Roinilan pitkän linjan suomentajakollega **Kristiina Drewsin** kanssa. Drewsin mukaan Roinila oli käännöskursseilla aina se henkilö, joka halusi viimeiseen asti työstää jotakin runosäettä, kun muut olisivat olleet valmiita jo siirtymään eteenpäin.

Drewsille Roinilassa oli kollegana esikuvallista juuri loputon sinnikkyys. Periksiantamattomuus saattaa arjen

kiireissä tuntua liialliselta, mutta on lopulta valtavan paljokitseva tapa elää. Roinilalla oli suuri luotto siihen, että hän pystyy aina vielä parempaan. Päädyimme keskustelussa siihen, että tämä saattaa olla hänen poikkeuksellisten käännoessensä salaisuus. Vaikka moni kollega olisi osannut suomentaa Lorcan säkeet aivan hyvin, kukaan muu kuin Roinila ei olisi pystynyt kuvaamaan prosessia eppisenä seikkailuna.

Suomentaja **Heikki Karjalainen** kysyi keskustelun lopuksi Mika Kukkoselta, olisiko Roinilan keskeneräisiä esseitä mahdollista julkaista vielä enemmänkin. Kukkonen ei

kieltänyt. Hänen mukaansa Roinilan kuoleman jälkeen vähänkään keskeneräiset tekstit rajattiin armotta pois valikoimasta, koska Tarja itse ei olisi niitä koskaan julkaissut.

Kuitenkin vuosien kuluessa armollisempi näkökulma valtaa alaa: lukijat ja suomentajakollegat voisivat saada keskeneräisistäkin Roinilan teksteistä irti vielä paljon. Mahdollisesti postuumia tuotantoa on siis luvassa lisääkin.

Teksti: Vesa Rantama

Kirjoittaja on kriitikko ja Suomen arvostelijain liitto ry:n puheenjohtaja.

© Markku Ojala

Tarja Roinila

Uusi Tarja Roinila -stipendi auttaa aloittelevia kääntäjiä ja tulkkeja uransa käynnistämässä

Tarja Roinila (1964–2020) tunnettiin lahjakkaana ja monipuolisena käänno- ja tulkkausalan ammattilaisena, esseistinä, opettajana sekä avuliaana kollegana. SKTL julkisti Tekstin talon avajaisten yhteydessä 27.1. uuden Tarja Roinila -stipendin, joka kunnioittaa Roinilan muistoa auttamalla aloittelevia kääntäjiä ja tulkkeja heidän uransa käynnistämässä.

”Koska Tarja Roinila oli hyvin monipuolinen käänno- ja tulkkausalan ammattilainen, myös tätä stipendiä voivat hakea kaikkien eri alojen kääntäjät ja tulkit kirjallisuuden kääntäjistä konferenssitulkkeihin. Ja koska Tarja tunnettiin innostavana ja kannustavana kollegana, stipendin on tarkoitus tukea nuorempia kääntäjiä ja tulkkeja uran alussa, siinä vaiheessa, kun ei ole vielä ehtinyt kerätä suuria merittejä tai valtavasti

asiakkaita, kun apurahahanat eivät ole vielä auenneet eikä lainauskorvauksiakaan oikein kerry”, kertoo SKTL:n kirjallisuuden kääntäjien jaoston edustaja **Oona Nyström Timonen**, ja lisää: ”Se on lahja meiltä kollegoilta Tarjalle, yksi tapa kunnioittaa hänen muistoaan. Ja lahja, joka annetaan Tarjan nimissä, Tarjan hengessä uusille ja tuleville kääntäjille ja tulkeille. Se on myös pieni lahja kaikille, jotka lukevat tai kuuntelevat käännettyä tai tulkattua kieltä. Ja huomionosoitus sille, että maailmassa tarvitaan yhä edelleen jatkuvasti taitavia ja lahjakkaita, uteliaita ja työstään innostuneita kääntäjiä ja tulkkeja.”

Enintään 1 000 euron suuruisina apurahoina jaettavia stipendejä voi hakea hakuajana 27.1.–28.2.2024 verkkomakkeella osoitteessa sktl.fi/roinila-hakulomake.

1. Kuka ja mikä olet?

Nimeni on **Junko Shrestha**. Olen kotoisin Nepalista, ja olen kieliasiantuntija sekä oikeuslääketieteen antropologi.

2. Missä asut?

Asun Helsingissä.

3. Mitkä ovat työkielisi?

Työkieleni ovat nepali, newari, hindi, urdu, englanti, suomi ja japani.

4. Kuunteletko musiikkia, kun teet töitä? Jos kuuntelet, millaista?

Kuuntelen klassista musiikkia, kun teen töitä. **Claude Debussy** ja **Sergei Rahmaninov** ovat suosikkejani.

5. Mikä on inhokkitermisi?

Minulla ei ole inhokkitermejä, mutta en pidä merkityksettömistä trendikkäistä sanoista enkä lyhenteistä. En myöskään pidä siitä, kun englanninkielisiä sanoja lisätään muiden kielten lomaan.

6. Millaisissa vaatteissa käännät mieluiten?

Suosin virallisen näköisiä vaatteita, jotka ovat mukavia, säädyllyisiä ja tyylikkään näköisiä.

7. Minkä muruja löytyy eniten näppiksesi raoista?

Pidän näppäimistöni yleensä puhtaana, mutta toisinaan löytyy valkoista pölyä, jonka yritän puhdistaa nopeasti.

8. Mistä käännöksestäsi olet kaikkein ylpein?

Käänsin urdun kielen runoja englanniksi ja Nepalin korkeimman oikeuden päätöksen suomeksi, pidän näitä tähän mennessä suurimpina saavutuksinani.

9. Menetätkö joskus yönesi käännöstyön takia? Tai tulevatko käännökset uniisi?

Näen painajaisia käännöstöiden takia! Toisinaan määrärajoista ja toisinaan väärän sanan käyttämisestä tuhoisin seurauksin.

10. Minkä äidinkielenopettajasi / pääkieleesi opettajan opetuksen muistat? Mikä on syöpinyt tulikirjaimin sieluusi?

Muistan nepalin kielen professorin ja englannin kielen professorin, jotka tutustuttivat rivien välisten merkityksien ymmärtämisen taitoon.

11. Miksi valitsit itsestäsi juuri tämän valokuvan nähtäväksemme?

Tämä valokuva on muisto päivästä, jolloin esittelin viime vuonna Oxfordissa Englannissa teosta *Kaksikielisuus: kieli ja kognitio / Bilingualism: Language and Cognition* nepalilaisyyntyisenä Suomessa asuvana henkilönä. Tämän mahdollisti minulle myönnetty SKTL:n Kopiosto-konferenssiapuraha.

SKTL onnittelee jäseniään

Kääntäjä **Mia Spangenberg** on voittanut American-Scandinavian Foundationin (ASF) Nadia Christensen -käännöskilpailun. Palkinto on arvoltaan 2 500 euroa, ja se myönnetään pohjoismaisen kielien erinomaisesta englanninnoksesta. Spangenberg voitti palkinnon käännösotteellaan **Pirkko Saision** romaanista *Pienin yhteinen jaettava*.

Mia Spangenberg

© Tuuja Sorsa

Sirkka-Liisa Sjöblom

© Markku Heikkilä

Lotta Toivanen

Kääntäjä **Sirkka-Liisa Sjöblom** palkittiin Kustannusosakeyhtiö Gummeruksen myöntämällä Kaarlen palkinnolla. Palkinto on arvoltaan 2 000 euroa, ja se myönnettiin Sjöblomille ansiokkaasta ja omistautuvasta suomennostyöstä. Hänet tunnetaan erityisesti ruotsalaisen rikoskirjailijan **Anna Janssonin** luottosuomentajana.

Kääntäjä **Lotta Toivanen** on saanut vuoden 2023 Kalevi Sorsa -palkinnon. Palkinto myönnettiin Toivaselle hänen työstään eurooppalaisen ja erityisesti ranskalaisen kirjallisuuden tunnetuksi tekemisestä Suomessa. Kalevi

Sorsa -palkinto on arvoltaan 2 500 euroa, ja se myönnetään yhteiskunnallisesti merkittävälle teolle, joka koskee yhteiskuntatutkimusta, kirjallisuutta tai muuta **Kalevi Sorsan** elämäntyötä sivuavaa teemaa.

Kääntäjä-, tulkki- tai tutkijajäsen, oletko sinä tai onko kollegasi saanut alaasi koskevan palkinnon Suomessa tai ulkomailla? Voit myös vinkata asiasta Kääntäjän toimituskunnalle (tiedotus@sktl.fi), niin uutisoimme siitä uudella palstallamme.

Kopiosto-apuraha mahdollisti osallistumisen yrittäjyyskoulutukseen

SKTL:n asiatekstinkääntäjien jaoston jäsen **Tuula Vuola** kertoo, että luuli aiemmin Kopiosto-apurahan koskevan vain kirjallisuuden kääntäjiä. ”En ollut ymmärtänyt, että myös asiatekstinkääntäjät voivat hakea niitä ja että koulutusapurahan voi saada, vaikkei olisi kääntänyt mitään julkaistua tekstiä. Järjestökoordinaattori **Aino Suoranta** vinkkasi minulle mahdollisuudesta hakea apurahaa, kun viestittelimme yrittäjyyskoulutuksesta.”

”SKTL:n yrittäjyyskoulutus, johon apurahan sain, oli todella hyödyllinen!” kiittelee Vuola. Hän kertoo osallistuneensa myös muiden tahojen järjestämiin koulutuksiin, mutta kokee kääntäjänä saavansa parhaat neuvot ja avun nimenomaan kääntäjille

suunnatuista koulutuksista. ”Niissä kouluttajat ymmärtävät tätä alaa.”

Vuola ei ollut myöskään tullut ajatelleeksi, että Kopiosto-valtakirja voisi koskea häntä. ”Jotenkin olen kuvitellut kaiken tuon Kopiostoon liittyvän koskevan vain kirjallisuuden kääntäjiä. En aiemmin ymmärtänyt, että se koskee kaikkea julkaistua tekstiä ja että verkkosivutkin kuuluvat sen piiriin.” Vuola on sittemmin antanut Kopiosto-valtakirjan. ”Onpahan sekin asia kunnossa, jos asia minua koskee, nyt tai tulevaisuudessa.”

Kopiosto-apurahaa Vuola pitää tarpeellisena. ”Kiva, että tuollainen apuraha on olemassa! Olen aloittelemassa uutta uraa kääntäjänä, ja nyt alkuvaiheessa on kovasti tarvetta koulutuksille ja myös työvälineille.”

Tuula Vuola

Teksti:
Hanna Pippuri

Kirjoittaja on SKTL:n assistentti.

© Jyränkölän Mediapaja, Heinola

Kopiosto-apurahat haettavissa 1.–15.5.2024

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallitus julistaa haettavaksi kopiointista maksettujen tekijänoikeuskorvausten perusteella Kopiosto-apurahat käännös- ja tulkkausalaa ammattilaisille.

Apurahoja voi hakea muun muassa ammattikirjallisuuteen, IT-hankintoihin, ammattitaitoa edistäviin tarkoituksiin, opintomatkaan, konferenssiin, seminaariin tai koulutukseen. Katso tarkemmat hakukohteet ja hakuehdot hakuilmoituksesta verkkosivuiltamme.

Jaossa on

- henkilökohtaisia **kohdeapurahoja**
- henkilökohtaisia **konferenssi- ja koulutusapurahoja**
- **projektiapurahoja.**

Kohdeapurahaa voivat hakea kaikki, jotka ovat kääntäneet tekijänoikeuslaissa tarkoitettua suojattua aineistoa eli

- kirjallisuutta (kauno-, tieto- tai oppikirjallisuutta)
- artikkeleita sanoma- tai aikakauslehdille tai
- muuta painettuna tai sähköisesti julkaistua asiatekstiä.

Vuodessa voi saada yhteensä enintään 2 000 euroa kohdeapurahaa. Kohdeapurahaa eivät voi saada sellaiset hakijat, jotka eivät tuota edellä tarkennettua kopioitavaa materiaalia.

Konferenssi- ja koulutusapurahaa voivat hakea kaikki käännös- ja tulkkausalaa ammattilaiset. Koulutusapurahaa ei myönnetä koulutukseen, johon hakijan on mahdollista saada opinto- tai aikuiskoulutustukea. Vuodessa voi saada yhteensä enintään 2 000 euroa konferenssi- ja koulutusapurahaa.

Hakijat, jotka tuottavat kopioitavaa materiaalia, voivat saada vuodessa sekä konferenssi- ja koulutusapurahaa että kohdeapurahaa.

Projektiapurahaa voivat hakea yksityishenkilöiden lisäksi myös organisaatiot tai työryhmät.

Erilaisia apurahoja haetaan omilla erillisillä lomakkeilla apurahajärjestelmässä. Samalla lomakkeella ei voi hakea eri apurahatyyppejä.

Apurahapäätökset tekee liiton hallitus Kopiosto-työryhmän ehdotuksen perusteella. Apurahan myöntäminen on harkinnanvaraista.

Hakuilmoitus SKTL:n verkkosivuilla osoitteessa: **www.sktl.fi/kopiosto-hakuilmoitus**. Hakuohjeet osoitteessa: www.sktl.fi/kopiosto-hakuohjeet. Hakemukseen on liitettävä CV.

Hakemus on toimitettava hakuajana 1.–15.5.2024, viimeistään 15.5.2024 kello 18 sähköisen apurahajärjestelmän kautta osoitteessa: **sktl.apurahat.net**. Apurahan käytöstä on annettava selvitys kuitteineen vuoden kuluessa apurahan myöntämisestä.

Olethan antanut SKTL:lle jo Kopiosto-valtakirjan? Valtakirjasta löydät lisätietoa täältä:

www.sktl.fi/kopiosto-valtakirja

Paikan hengen jäljillä Taiwanissa

Vierailin lokakuussa 2023 ensimmäistä kertaa elämässäni Taiwanissa. Matkan mahdollisti WSOY:n kirjallisuussäätiön minulle myöntämä matka-apuraha.

WSOY:n kirjallisuussäätiö teki keväällä 2021 hienon avauksen, kun se perusti kääntäjille tarkoitetun uuden matka-apurahan. Vuosittain lokakuussa hakuun tuleva Paikan henki -apuraha perustettiin **Anja ja Erkki Haglundin** perikunnan lahjoitusvaroin. Säätiö jakaa apurahaa yhteistyössä KAOS ry:n kanssa.

Säätiö kuvailee apurahaa verkkosivuillaan näin: ”Apurahan tarkoitus on suoda kirjallisuuden kääntäjille mahdollisuus syventyä perusteellisesti kieleen ja kulttuuriin paikassa, joka on relevantti joko heidän lähdekielensä tai yksittäisen työnsä kannalta.” Apuraha on suunnattu kääntäjille, jotka kääntävät kaunokirjallisuutta kotimaisille kielille.

Paikan henki -apurahat ovat suuruudeltaan 1 000–5 000 euroa. Tähän asti jaossa on ollut vuosittain yhteensä 5 000 euron potti. Käytännössä apurahalla on tarkoitus kattaa matkakustannuksia, majoitus- ja elinkustannuksia sekä muita kieleen ja kulttuuriin syventymiseen liittyviä kuluja

matkan aikana kohdemaassa. Apurahalla tehtävän matkan vähimmäiskestoksi säätiö suosittelee noin kahta viikkoa.

Apuraha oli ensimmäistä kertaa haettavissa lokakuussa 2021. Silloin hakemuksia saapui 27, ja niissä suunniteltiin matkoja 20 eri maahan. Jaossa ollut 5 000 euroa päätettiin jakaa kahdelle kääntäjälle. Vuonna 2022 hakemuksia tuli 22, ja jaossa ollut summa jaettiin kolmen kääntäjän kesken. Apuraha jaettiin kolmelle kääntäjälle myös vuonna 2023, jolloin hakemuksia tehtiin 15 kappaletta.

Pitkäaikaisena haaveena matka Taiwaniin

Hain Paikan henki -apurahaa vuosina 2021 ja 2022. Toisella yrittämällä tärppäsi. Säätiö myönsi minulle 1 900 euron apurahan.

Matkani kohdemaana oli Taiwan. Aloitin kiinan opintoni Suomessa vuonna 2006, ja ennen suomentajaksi ryhtymistä opiskelin kieltä Kiinassa kolme vuotta. Lisäksi

Kaupunkikuva, joka on otettu Taipeiä ympäröiviltä kukkuloilta. Kuvassa erottuva Taipei 101 oli valmistuessaan vuonna 2004 maailman korkein pilvenpiirtäjä.

olen matkustanut Kiinaan useita kertoja suomentajan työni vuoksi, kun minut on kutsuttu kirjallisuuden kääntämistä käsitteleviin seminaareihin ja muihin tapahtumiin.

Kiina on siis tullut vuosien varrella tutuksi. Taiwanissa sen sijaan en ollut koskaan käynyt, vaikka olin haaveillut siitä lähes kaksikymmentä vuotta. Matka alkoi käydä ajankohtaiseksi viimeistään pari vuotta sitten, kun opettelin lukemaan Taiwanissa yhä käytössä olevia perinteisiä kiinalaisia kirjoitusmerkkejä voidakseni tutustua syvemmin taiwanilaiseen kirjallisuuteen. Merkkien opettelu on jo tuottanut tulosta: Vuonna 2023 ilmestyi ensimmäinen koskaan kiinasta suomennettu taiwanilainen teos, kun **Sanmaon** *Tarinoita Saharasta* julkaistiin minun kääntämänäni. Lisäksi suomensin viime vuonna kaksi taiwanilaista romaania lisää. Ne ilmestyvät keväällä 2024.

Matkustustarpeeni oli siis perusteltu: minun oli korkea aika päästä vierailemaan Taiwanin saarella.

Taipein tunnelmaa kaikilla aisteilla

Apurahalla tekemäni matkan kesto oli lennot mukaan luettuna 16 päivää. Ennen lähtöä varasin majoituksen pääkaupunki Taipeiista, jossa olin päättänyt viettää suurimman osan matkastani. Työkiireiden takia päätin suosiolla, että tekisin tarkemmat matkasuunnitelmat vasta Taipeihin saavuttuani.

Matkani tavoite oli yksinkertainen: halusin sukeltaa Taipeiin maailmaan ja katsoa, mitä sieltä löytyisi. Yleensä vasta aamulla herättyäni päätin, minne menisin päivän aikana. Päivän pääkohteessa käytyäni annoin jalkojeni kuljettaa itseäni ympäri kaupunkia. Saatoin kävellä viisikin tuntia putkeen Taipeiin kaduilla. Sandaaleitani puhki kävellessäni aistin samalla kaikilla aisteillani Taipeiin tunnelmia – tai apurahan nimeä mukaillen paikan henkeä.

Kun vatsa alkoi kurnia, pysähdyin syömään milloin mitään paikallista herkkua, useimmiten katuruokaa tai jotakin paikallista erikoisuutta. Kävin lukuisissa kirjakaupoissa ja hankin lähes kaksikymmentä taiwanilaista kirjaa, joita voin vähitellen ryhtyä lukemaan ja ehdottamaan Suomessa kustantamoille. Matkan aikana lukemiseksi valikoitui juuri ilmestynyt Taipeihin sijoittuva dekkari. Oli hauska lukea kirjaa samalla kun sai päivittäin liikkua siinä kuvatussa miljöössä. Kerran hakeuduin syömään maukasta jälkiruokaa, jota suositteli dekkarissa esiintyvä sarjamurhaaja.

Monin tavoin tärkeä ja hyödyllinen matka

Sattuma toi matkaani vähän työnkin makua, kun Taiwanin kulttuuriministeriössä saatiin vihiä matkastani. Sain kutsun Tainanin kaupungissa sijaitsevaan Taiwanilaisen kirjallisuuden museoon kertomaan suomentajan työstäni avoimessa yleisötapahtumassa. Luennon jälkeen lahjoitin museon kokoelmaan kopion Sanmao-suomennoksestani. Kutsun ansiosta pääsin tutustumaan uuteen kaupunkiin, jonne en olisi muuten matkustanut.

Solmin hyödyllisiä kontakteja vieraillessani kirjallisuusagentuurissa, joka edustaa lukuisia kiinostavia itäaasialaisia kirjailijoita. Lisäksi tapasin matkan aikana taiwanilaisen kirjailijan, jonka tietesromaanin olen suomentanut, sekä pitkän linjan kiina-kääntäjänä ansioituneen ruotsalaisen kollegani. Matkani viimeisenä päivänä vierailin vielä Taipeiissa kulttuuriministeriössä. Siellä minua haastateltiin muun muassa siitä, miten taiwanilaisen kirjallisuuden julkaiseminen Suomessa käytännössä tapahtuu.

Matka oli luonnollisesti tärkeä myös kielitaitoni kannalta. Puhuttu kiinani on ruosteessa, sillä on kulunut pian 10 vuotta siitä, kun viimeksi asuin kiinana puhuvassa maassa. Kehno suullinen ilmaisu ja kuullun ymmärtäminen on noloa etenkin silloin, kun osallistun seminaareihin, joissa on läsnä kiinankielisen maailman eturivin kirjailijoita. Yritän parhaani mukaan pitää kielitaitoani yllä, mutta se ei ole helppoa, kun kieltä ei pääse käyttämään arjessaan. Kaksi viikkoa kiinankielisessä ympäristössä teki hyvää ja antoi taas vähän itseluottamusta.

Kaiken kaikkiaan olen vakuuttunut, että matka paransi merkittävästi edellytyksiäni työskennellä taiwanilaisen kirjallisuuden suomentajana myös tulevaisuudessa.

Vinkit apurahan hakijalle

Vuonna 2023 Paikan henki -hakemusten määrä oli 15, kun ensimmäisellä hakukierroksella säätiö vastaanotti 27 hakemusta. Toivon, että tämä juttu rohkaisee useampia kääntäjiä hakemaan apurahaa tämän vuoden lokakuussa! Seuraavassa oman kokemukseni pohjalta muutama vinkki hakemiseen:

- Kannattaa miettiä tarkkaan, minkä suuruista apurahaa hakee. Jos jaossa on 5 000 euroa ja summa jaetaan kahden tai kolmen hakijan kesken, yksittäinen apuraha ei voi olla kovin suuri.

- Hakemuksen sisällön ei tarvitse olla kiveen hakattu. Itse en hakemusta tehdessäni esimerkiksi tiennyt matkani tarkkaa ajankohtaa, joten kirjoitin hakemukseen ylimalkaisesti, että tekisin matkan vuoden 2023 aikana. Myöskään tarkempia matkakohteita kohdemaan sisällä tai päivittäistä ohjelmaa en vielä tuolloin osannut määrittellä. Riittää, että matkan merkitys oman työn kannalta on perusteltu. Tarkemat suunnitelmat voi laatia sitten, jos apurahaonni suosii ja matka toteutuu.

Tämä nuudeliannos on Tainanin kaupungin erikoisuus.

- Hakemuksessani sisällytin matkakuluihin seuraavat kulut: lennot, matkavakuutus, majoitus edullisessa kohdessa, ruokailut, julkinen liikenne, kirjallisuuden hankinta, pääsyliput museoihin ja muihin kohteisiin sekä matkaliput kohdemaan sisäisiin matkoihin. Arvioin osan kustannuksista alakanttiin, ja siksi maksoin lopulta osan matkastani omasta pussistani. Tämä oli minusta

täysin ok – tärkeintä on, että apuraha mahdollisti matkan toteuttamisen!

Lisätietoja apurahasta: www.wsoy-kirjallisuussaatio.fi/apurahat/matka-apuraha-kaantajille

Teksti ja kuvat: Rauno Sainio

Kirjoittaja on kiinankieliseen nykykirjallisuuteen keskittyvä suomentaja.

Tainanin kaupungin korttelit kätivät sisäänsä lukuisia kauniita temppeleitä.

Lahjoitin Taiwanilaisen kirjallisuuden museolle kopion suomentamastani Tarinoita Saharasta -teoksesta.

Haastattelussa Tiina Kinnunen

Monipuolista av-käännösalan ammattilaista pitää liikkeellä avoimuus, innostus ja ryhtyminen toimeen, yhdessä muiden kanssa.

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto SKTL myöntää Repla-palkinnon henkilölle tai yhteisölle, joka edistää av-kääntämisen tai av-kääntäjien asemaa yhteiskunnassa. Joulukuussa seitsemättä kertaa jaettu palkinto myönnettiin av-kääntäjä **Tiina Kinnuselle**.

Mistä polkusi av-kääntäjänä alkoi?

Halusin työskennellä kielten parissa. Kääntäjänkoulutus oli siirtynyt vastikään yliopistoon, ja hain Helsingin yliopistoon. Juuri yliopistokoulutus tuntui tärkeältä.

Otin jo opiskeluvuosina vastaan kääntäjän töitä nuoren ihmisen superluottamuksella! Av-kääntäjän ura urkeni lehti-ilmoituksesta, jossa etsittiin puhtaaksikirjoittajaa av-alan käännösyhteyksien, Movision Oy:lle. Hain sinne ja pääsin.

Samoihin aikoihin tuttu toimittaja kysyi minua A-studion uutisinserttien kääntäjäksi. Olin käynyt yhden av-kääntämisen kurssin, joten sanoin, että ”joo, voin tulla!” Tein Ylellä A-studion lisäksi muun muassa Ulkolinjaa.

Movisionilla pääsinkin heti kääntäjäksi. Suoratoistopalvelujen edeltäjät eli kaapelikanavat tarjosivat yhä enemmän av-sisältöä, ja tilaajia kiinnosti laatu. Kaikki tekstit tarkistettiin, ja uusille freelancereille annettiin aina palautetta.

Kollegani **Marko Hartaman** kanssa laadimme uusien kääntäjien avuksi yhden Suomen ensimmäisistä av-kääntämisen tylioppaista – asiakkaillamme ei sellaisia ollut. Järjestimme koulutuksia, kuten feikkioikeudenkäynnin, jossa oli oikea syyttäjä ja tuomari. Sairaalasarjaa kääntäessämme ambulanssi kävi näyttämässä, miten kaikki toimii.

Lopulta päätin hypätä yrittäjäksi. Elettiin DVD:n kulta-aikaa, ja käänsin paljon DVD-firmoille. Pikkuhiljaa palasin Yleen, jolle teen edelleen paljon.

Lisäksi asiakkaiksi on kertynyt suomalaisia tuotantofirmoja. Esimerkiksi *Ivalo*-sarjaa olen tehnyt valmiiksi jo kolme kautta. Juuri nyt olen kääntänyt englanniksi kolmosversiot uuden sarjan käsikirjoituksista yhteistuottajalle kommentoitavaksi. Kaikki käännöstehtäväni liittyvät jotenkin av-alaan, tuotannon eri vaiheisiin.

Jo Movisionissa kehitit alan käytänteitä ja järjestit koulutuksia. Missä vaiheessa olet alkanut edistää alan ja ammattikunnan yhteisiä asioita?

Olen kyvytön olemaan hiljaa, kun kysytään johonkin luottamustehtävään. En saa pidettyä kättä alhaalla.

Opiskeluaikana toimin ainejärjestössä, sen hallituksessa ja puheenjohtajanakin. Olin myös mukana perustamassa Suomen kääntäjäopiskelijoiden liittoa eli SKÄLiä. Ilokseni SKÄL toimii yhä, ja olen käynyt nykyisillä SKÄL-päivillä puhumassakin.

Vähän yli kymmenen vuotta sitten tuntui, että koko käännösala oli synkissä tunnelmissa. Sisuunnuimme siitä tietyllä porukalla. Olimme löytäneet toisemme kääntäjien Translat-sähköpostilistalta. Muodostui pieni heimo, ja sitten joku vain puuskahti, että meidän pitää itse koota hiljainen tietomme. Kaikkien ei tarvitse ajaa polkupyörällä samaan monttuun.

Tästä sai alkunsa *Kääntäjämestarin kirja*. En olisi voinut silloin kuvitella, että nyt sama porukka järjestää neljättä Terässä -ammattipäivää. Kun vain sanoo ”joo” kaikkeen hulluun, niin siitä syntyy kaikkea hullua. Laajat verkostot ovat verrattomia kaikille kääntäjille ja varsinkin av-kääntäjille.

Miksi toiminta eri sidosryhmien, kuten kouluttajien, kanssa on omasta mielestäsi tärkeää?

Uskon vahvasti koulutukseen. Meillä on valtavan hyvä dialogi koulutuksen ja kentän välillä. Ammatissa toimivat ihmiset välittävät hiljaista tietoa kouluttajille.

Repla-palkinnon 2023 perustelut:

Tiina Kinnusessa yhdistyy monipuolinen ja eteenpäin katsova av-käännösalan asiantuntijuus.

Kinnunen on uransa alusta asti osallistunut aktiivisesti alan kehittämiseen. Hän on seurannut tiiviisti av-käännösalan ammatillisia ja tieteellisiä tapahtumia niin Suomessa kuin ulkomailla ja esiintynyt näissä myös kutsuttuna puhujana ja paneelikeskustelijana.

Kinnunen on yksi Kääntäjämestarit ry:n perustajista ja kantavista voimista. Hän myös toimii yhdistyksen nykyisenä puheenjohtajana. Yhdessä Kääntäjämestareiden aktiivien kanssa hän on järjestänyt tärkeää täydennyskoulutusta myös av-kääntäjille ja jakanut kokeneille ammattilaisille kertynyttä hiljaista tietoa koko ammattikentälle.

Kinnunen on tehnyt aktiivisesti yhteistyötä kääntäjänkoulutusta järjestävien yliopistojen kanssa kertomalla opiskelijoille omia ja muiden ammattilaisten kokemuksia ja näkemyksiä av-käännösosalasta.

Kaikella tällä toiminnallaan hän on edistänyt vuoropuhelua eri sidosryhmien välillä: av-kääntäjien ja muiden kääntäjien, kääntäjien ja käännösten tarvitsijoiden sekä kääntäjien ja kääntäjiä kouluttavien sekä alaa tutkivien välillä.

Kinnunen on tehnyt pitkän ja menestyksekkään uran av-kääntäjäyrittäjänä ja toiminut sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Suomennostyön lisäksi hän on englannintanut suomalaisia elokuvia ja elokuvakäsikirjoituksia ja ollut näin mukana edistämässä suomalaisen elokuvan vientiä maailmalle.

Kinnunen suhtautuu pelottomasti mutta samalla terveen kriittisesti alan muutoksiin, kuten teknologian kehitykseen. Esimerkillään hän on osoittanut, että muutoksiin ei tarvitse alistua sellaisinaan, vaan niitä voi hyödyntää omaehtoisesti ja että niihin voi siten myös vaikuttaa. Tässäkin hän täyttää asiantuntijuuden tunnusmerkit.

Yhteistyön vähäisyyden huomaa jo Ruotsissa. Ja esimerkiksi American Translators Association tarjoaa paljon sellaista koulutusta, mikä meillä saadaan jo yliopistossa. Suomalaista alan ammattilaisten ja kouluttajien välistä yhteistyötä voisikin käydä yhdessä esittelemässä ulkomailla!

Meidän konkareiden pitää tuntea velvollisuus olla myös tutkijoiden käytettävissä, omien resurssien mukaan tietysti. Saammehan kaikki nauttia kyselyjen, haastattelujen ja koeasetelmien tuloksista, ja ne palvelevat myös koulutusta. On myös tärkeää, että kääntäjiltä kysytään, jos heidän töitään analysoidaan.

Millaisia kokemuksia sinulla on alan konferensseista?

Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumi (KäTu) on minulle hirveän tärkeä. Olen käynyt ainakin 15 KäTussa. On ollut mahtavaa seurata väitöskirjantekijöiden edistymistä. Kannustan kääntäjiä tulemaan symposiumiin!

On voimauttavaa käydä myös itse puhumassa konferensseissa. Jos yhdellekään ihmiselle onnistuu antamaan jotain, valamaan optimismia, silloin vaiva on kannattanut.

En odota konferensseista aina mullistavia ajatuksia. Pienikin ajatuksen siemen on arvokas. Sekin on hyödyllistä, jos voi todeta olevansa ihan ajan tasalla omassa tekemisessään tai alan keskusteluissa.

Kansainvälisissä konferensseissa huomaa myös, miten huippukoulutus meillä Suomessa on ja että meillä arvostetaan koulutusta. Olen siitä aina hirveän ylpeä.

Entä yhteistyö av-käännösten tarvisijoiden kanssa?

Yhteistyö tuotantoyhtiöiden ja ohjaajien kanssa on todella palkitsevaa. Mehän myös koulutamme asiakkaitamme koko ajan, ohjaamalla, kertomalla, mikä on mahdollista, olemalla alamme asiantuntijoita.

Kotimaisissa elokuvatuotannoissa näkyy arvostus kääntäjää kohtaan. Kääntäjä kutsutaan kotimaisiin ensi-iltoihin, hänet esitellään osana tuotantotiimiä, ja nimi näkyy kansainvälisen version lopputeksteissä.

Toimivan kokonaisuuden luomisessa on tärkeää kunnioittaa ohjaajan näkemystä, on kyse sitten dokumentista tai fiktiosta. Toisaalta kääntäjän tulee osata sanoa, milloin ratkaisu voi luoda vääränlaisia mielikuvia.

Samalla voi välittää käännöstietoisuutta esimerkiksi tekstityksen lukunopeuden rajoista. Voi tukeutua vaikkapa **Juha Långin** silmänliiketutkimuksiin. Se tekee yleensä vaikutuksen.

Miten subtaudut alan teknologiseen kehitykseen?

Käytän itse paljon teknologiaa nopeuttamaan työtä. Kaulalliset puheentunnistusohjelmat tuottavat jo käyttökelpoisia repliikkipohjia. Voin muokata repliikkipohjaa miten haluan, ja silti työ nopeutuu. Puheentunnistusvirheetkään eivät haittaa, koska käännös kuitenkin aina alkuperäisteoksesta. Tärkeää on se, että saan itse valita työkalut ja käyttää niitä, kuten parhaaksi katson.

Konekääntimet soveltuvat alalle huonommin. Vaikka konekäännösten kielestä saataisiinkin toimivaa, se ei vielä tarkoita, että käännös sopii tekstitykseksi kulloiseenkin av-yhteyteen. Kontekstitonta jälkeä näkee nykyään paljon. Uhkana on myös, että kieli latistuu.

En kuitenkaan halua syyttää av-kääntäjiä. Kun koneen ehdotusten editoinnista ei juuri makseta, ehdotus jää helposti ruutuun. Silti tämä on ongelma. Markkina on jo nyt jakautunut niihin, jotka käyttävät työkaluja omaehtoisesti, ja niihin, joita hinnoittelulla ohjataan käyttämään tiettyjä työkaluja tietyllä tavalla.

Uusia työkaluja on kuitenkin hyvä kokeilla aina sen verran, että osaa sanoa, onko niistä itselle hyötyä vai ei.

Millainen merkitys Repla-palkinnolla on mielestäsi yleisesti ja sinulle itsellesi?

On hienoa, että kääntäjiä palkitaan. Repla-palkinnolla alkaa olla jo aika pitkä historia, mikä on hienoa. Itseleni palkinto oli valtavan merkityksellinen, ja perustelut

liikuttivat. Innostun jutuista ja rupean vain tekemään. Kun sitten luin perusteluja, yllätyin itsekin.

Kunniakirja on kotona lukunurkassa. Se on minulle todella tärkeä, ja juuri omasta kollegayhteisöstä tuleva tunnustus lämmitteää. Kääntäjien heimo on rakas heimo.

Haastattelu: Tiina Holopainen

Kirjoittaja on Turun yliopiston käännösviestinnän yliopisto-opettaja ja taustaltaan av-kääntäjä.

KäTu2024: Yhteys Tampereen yliopisto 19.–20.4.2024

XXI Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumi
XXI Symposiet om forskning i översättning och tolkning
XXI Symposium on Translation and Interpreting Studies

Vuoden 2024 symposiumin ohjelma koostuu kahdesta plenaaripuheenvuorosta, kolmesta työpajasta, sektioesitelmistä, posteriesitelyistä ja yhdestä paneelikeskustelusta. Plenaariesitelmien pitäjät ovat tulkkauksen tutkimuksen professori **Franz Pöchhacker** (Universität Wien) ja Kääntäjämasterit ry:n perustajajäsen ja puheenjohtaja **Tiina Kinnunen**. Tapahtumassa jaetaan myös vuoden 2024 Tiedon helmi -palkinto.

Symposiumi järjestetään perjantaina ja lauantaina 19. ja 20. huhtikuuta 2024. Väitöskirjatutkijoille on tarjolla tuttuun tapaan myös koulutustapahtuma symposiumia edeltävänä torstaina (18.4.2024).

Ilmoittautuminen symposiumiin avataan pian. Tavataan KäTussa!

Lisätiedot: www.katu-symposiumi.com
Yhteydenotot: katu2024@tuni.fi

Käännösalan aktiivi Mirka Lahti: ”Teen kaiken rakkaudesta lajiin.”

SKTL:n asiatekstinkääntäjien jaosto myönsi vuoden 2023 Kääntäjän kukkanen -palkinnon pitkän linjan asiatekstinkääntäjä **Mirka Lahdelle**. Palkintoperusteluissa Lahtea kiitetään pyyteettömästä työstä, jota Lahti tekee käännösalan eteen: hän toimii yrittäjäjärjestöissä tuomassa käännösalan ääntä kuuluviin, lisää alan arvostusta kirjoittamalla ajankohtaisista asioista mediassa, tekee käännöstyötä näkyväksi laajalle yleisölle ja esittelee alaa myös kertomalla uramahdollisuuksista alan opiskelijoille. Lisäksi Lahti organisoii alan ammattitapahtumia, kannustaa, verkostoituu ja pitää tärkeää keskustelua yllä. Kääntäjä-lehti keskusteli vastapalkitun Lahden kanssa käännösalan haasteista ja tulevaisuudesta sekä selvitti, mikä sai hänet mukaan järjestötoimintaan.

Alan edistämistä yhdessä muiden kanssa

Lahti kertoo olleensa valtavan yllättynyt ja ihmeissään kuultuaan saavansa palkinnon. ”Tokii oma ala on tärkeä ja haluan puhua sen puolesta ja edistää alan toimintaympäristöä, mutta pääasiassa teen kaiken, minkä alan edistämiseksi teen, yhdessä muiden kanssa. Palkintoperusteet kuullessani liikutuin ja hämmästyin samalla siitä, että

todellako minä olen tuota kaikkea tehnyt. Kaiken mitä teen, teen rakkaudesta lajiin – omaan työhöni, kollegoihini, kääntämiseen – ja tapahtuu oman toimen ohella.”

Lahti on Hervannan Yrittäjien puheenjohtaja ja Tampereen yrittäjien puheenjohtaja, Pirkanmaan Yrittäjien hallituksen jäsen sekä SKTL:n Tampereen paikallisosaston pitkän linjan aktiivi. Hän kertoo olleensa SKTL:n jäsen opiskeluajoistaan lähtien ja Suomen Yrittäjien jäsen koko yrittäjänä toimimisensa ajan eli 22 vuotta. Hän arvioi motiiviansa olevan kutakuinkin samat kuin muussakin ammattitoiminnassaan: ”Haluan tehdä omaa alaani näkyväksi, mutta myös panostaa erityisesti yksin- ja pienten yrittäjien asemaan.”

Lahti on myös yksi Kääntäjämestarit ry:n perustajajäsenistä. Hän kertoo, että yhdistys sai alkunsa hänen ja muutaman kollegan ideoimasta *Kääntäjämestarin kirjasta*, toimialasta laaditusta käytännön oppaasta, joka julkaistiin vuonna 2016. ”Jossain lennokkaammassa keskustelussa syntyi sitten ajatus Terässä-ammattipäivän järjestämisestä. Kääntäjämestarit syntyivät pyörittämään ammattipäivän järjestämistä ja vastaamaan sen hallinnoimisesta”, hän kertoo. Koko Kääntäjämestarin kirjan työryhmä palkittiin Kääntäjän kukkasella vuonna 2017.

”Ole valmis kehittymään ja kehittämään itseäsi, kääntämistaitojasi, ammattiosaamistasi. Ole utelias ja kiinnostunut omasta alastasi, mutta myös kaikesta, mitä ympärilläsi tapahtuu.”

Alan haasteet ja tulevaisuudennäkymät

Tällä hetkellä keskeisinä haasteina asiatekstinkääntäjille Lahti näkee toimintaympäristön muuttumisen: ”Muutaman vuoden kuluessa alan toimijoiden määrä on voimakkaasti supistunut yrityskauppojen myötä ja jälleen kerran on sopeuduttava myös tekniikan tuomiin muutoksiin tekoälyn tullessa mukaan. Eikä pienten yrittäjien (joiksi lasken myös freelancerit eli kaikki, jotka vastaavat itse omien töidensä hankkimisesta ja järjestämisestä), asema ole tässä maassa koskaan ollut reilu eli tekemistä riittää.”

Kääntäjän kukkanen-palkinto

Kääntäjän kukkanen on SKTL:n asiatekstinkääntäjien jaoston tunnustuspalkinto, johon kuuluu kiertopalkintona **Nina Sarkiman** valokuvateos *Vajaasti täydellinen* (2014). Vuodesta 2021 alkaen palkintoon on kuulunut myös 1 000 euron rahapalkinto, jonka SKTL rahoittaa tekijänoikeusjärjestö Kopioston SKTL:lle maksamalla tekijänoikeuskorvauksilla. Palkintoa on myönnetty vuodesta 2008 alkaen. Se voidaan myöntää henkilölle tai taholle, joka osoittaa aitoa kiinnostusta käännösalaan ja ammattimaista kääntämistä kohtaan, halua toimia yhteistyössä monikielisen viestinnän ammattilaisten kanssa tai on tehnyt työtä asiatekstinkääntäjien ammattikunnan yhteiseksi hyväksi.

Entä miten Lahti näkee alan tulevaisuuden? Hän uskoo, että kääntämisen määrä ja tarve maailmassa lisääntyy. ”Ihmisten ja nimenomaan ammattilaisten tekemien käännösten tarve muuttuu selkeämmin *bulkista premiumiin*, mahdollisesti myös pääosin konekäännösten muokkaamiseen, mikä ensivaikutelmien perusteella tuntuu kognitiivisesti rasittavammalta, mutta konekääntimet kehittyvät, ehkä myös laadunvarmistustyökalut.” Vaikka alan työkalut muuttuvat ja ovat muuttuneet aina, hän lisää toivovansa, että kääntäjät itse pysyvät eturintamassa alan toimintaympäristöä kehitettäessä.

Neuvot alalle pyrkiville

Lahdella on hyviä neuvoja alalle pyrkiville: ”Ole valmis kehittymään ja kehittämään itseäsi, kääntämistaitojasi, ammattiosaamistasi. Ole utelias ja kiinnostunut omasta alastasi, mutta myös kaikesta, mitä ympärilläsi tapahtuu. Älä säikähdä, jollet pääse alkuvaiheessa palkkioedusteluissa näkyviin palkkioihin, mutta ymmärrä arvosi”, hän painottaa ja lisää: ”Vaikka itse inhoankin puhumista yrittäjämäisestä asenteesta, niin työtä ja sen hankkimista ei kannata pelätä, ja yksi tai useampikin yrittäjäkurssi tekee varmasti hyvää, sillä kääntämisen lisäksi freelancerina tai yrittäjänä on osattava monia muitakin taitoja.” Lahti myös kannustaa verkostoitumaan kollegoiden ja muiden yrittäjien kanssa. Lisäksi hän suosittelee lukemaan Kääntäjämestarin kirjaa. ”Sitä varten me olemme aikanaan kavunneet perä edellä puuhun ja kirjanneet sen vapaasti luettavaan muotoon, ettei kaikkien muiden tarvitsisi tehdä samaa perässä.”

Lopuksi Lahti haluaa kiittää kaikkia, jotka ehdottivat häntä palkinnon saajaksi. ”Lisäksi haluaisin kiittää kollegoitani, joilta olen saanut apua ja tukea ja uskonvahvistusta silloin, kun sitä olen tarvinnut. Ja kiitokset niille kollegoileni, joilta olen saanut työssäni inspiraatiota. Kiitokset myös kääntämisen opettajilleni, joiden opetusten helmet ymmärsin vasta hyvin, hyvin kauan sen jälkeen, kun olin opintoni varsinaisesti päättänyt.”

Haastattelu: Maarit Laitinen

Kirjoittaja on SKTL:n viestintäasiiantuntija.

Kääntäjämestarin kirja on luettavissa osoitteessa: kääntajamestari.fi

Menestystä mentoroinnista: SKTL:n mentoriohjelma tarjoaa arvokasta tukea ammattilliseen kasvuun ja identiteetin vahvistamiseen

Mentoriohjelma on merkittävä jäsenetu. Aktorit kokevat yleisesti saaneensa tärkeitä käytännön neuvoja ja vahvistusta ammatti-identiteetilleen, mikä on aloittelevalla ammatilliselle työssä menestymisen edellytys. Useat mentorit taas kertovat, tapaamiset ovat tuoneet uutta virtaa, ja onpa moni innostunut kehittämään omaa työskentelyäänkin keskustelujen innoittamina. Mentorointi onkin parhaassa tapauksessa sekä aktorille että mentorille tilaisuus oman ammatillisen tilanteen arviointiin ja kehittämiseen.

Mentorointikeskustelu on kollegiaalinen tapaaminen, johon aktori tuo kysymyksensä tai epävarmuutensa jonkin asian suhteen, ja mentori pyrkii kokemuksensa ja ammatillisen osaamisensa pohjalta vastaamaan kysymyksiin ja vahvistamaan aktorin ammatillista itsetuntoa. Mentorointikeskustelujen anti on pitkälti siinä, että niissä kohtaavat ihmiset lähestyvät yhteistä asiaa eri lähtökohdista käsin. Mentori edustaa kokemusta, kun taas aktori edustaa tuoreen koulutuksen ja aloittelijan innon näkökulmaa. Voisi näyttää siltä,

että mentori katsoo taaksepäin ja aktori eteenpäin, mutta eihän se suinkaan ole niin, vaan mentorointikeskustelussa katsotaan samaan suuntaan, nykyhetkeen ja tulevaan.

Aktori hyötyy mentoroinnista eniten tilanteessa, jossa hänellä on työtehtäviä, joiden pohjalta keskustella, mutta ei liiallista kiirettä, joka estäisi paneutumisen kysymysten asetteluun ennen mentorointitapaamista tai keskusteluissa esille nousseiden asioiden pohtimisen sen jälkeen. Jotkin mentoriparit ovat aloittaneet tilanteessa, jossa aktorilla on ollut vain hyvin vähän, jos lainkaan työtehtäviä. Tällöin mentoroinnin pääpaino on saattanut olla yrityksen toiminnan aloittamisessa ja asiakashankinnassa.

Käytäntö on myös osoittanut, että parhaan hyödyn mentoroinnista ovat saaneet aktorit, jotka ovat onnistuneet asettamaan mentorivuodelleen konkreettisia tavoitteita. Ammatillisten tavoitteiden asettaminen voi olla haastavaa tilanteessa, jossa ei oikein edes tiedä, mitä työltään odottaa.

Ensimmäinen ja vielä toinenkin mentorointikeskustelu voikin olla pitkälti sen pohtimista, mitä asioita mentoroinnissa voisi olla hyvä käsitellä. Tavoitteiden pohtiminen yhdessä mentorin kanssa myös varmistaa sen, etteivät aktorin odotukset kohdistu kysymyksiin, joissa mentori ei osaa auttaa. Täytyy nimittäin muistaa, ettei mentorin tarvitse hallita kaikkea eikä hänellä voikaan olla valmiina vastauksia kaikkiin aktorin kysymyksiin. Myös sellaisista asioista voidaan keskustella, jotka ovat sekä aktorille että mentorille uusia. Usein aktoria on auttanut merkittävästi jo se, että hän on voinut luottamuksellisesti tuulettaa ajatuksiaan yhdessä sellaisen ihmisen kanssa, joka tietää, mistä puhutaan.

Mentoroinnissa on havaittavissa klassinen kohtaanto-ongelma; on mentoriksi haluavia, jotka eivät vielä ole saaneet omaa aktoria ja samaan aikaan jokaiselta hakukierrokselta jää aktoreita odottamaan mentoria. Näin on siksi, että pyrimme löytämään jokaiselle aktorille mentorin, joka kokemuksensa ja työtilanteensa puolesta vastaisi mahdollisimman hyvin aktorin ammatillisen tuen tarpeita.

Mentoriksi SKTL:n mentoriohjelmaan voi hakeutua ympäri vuoden osoitteessa sktl.fi/hae-mentoriksi. Mentoriksi hyväksymisen jälkeen henkilö liitetään SKTL:n mentoripankkiin toistaiseksi tai hän voi itse määrittää ajan, jonka haluaa olla käytettävissä mentorina. Mitä enemmän mentoripankissa on mentoreita, sitä todennäköisemmin jokainen aktoriksi hakeutuva pääsee aloittamaan mentorointinsa ilman viivästyksiä, sillä mentoreiden etsiminen yksittäisin tiedusteluin on hidasta ja tehotonta. Mentoripankkiin liittyminen ei tarkoita, että henkilön pitäisi automaattisesti olla käytettävissä mentorina, mikäli hänen kokemuksestaan hyötyvä aktori hakeutuu mentoriohjelmaan, vaan asiaa tiedustellaan aina ennen mentorivuoden alkua. Mentoripankista voi myös erota lomakkeella ilman, että sitä tarvitsee perustella mitenkään.

Haku aktoriksi SKTL:n mentoriohjelmaan on avoinna maaliskuun kymmenenteen päivään asti. Hakulomakkeen voi täyttää SKTL:n jäsensivuilla osoitteessa sktl.fi/hae-aktoriksi. Tavoitteena olisi, että uudet mentoriparit olisivat selvillä maaliskuun loppuun mennessä ja he pääsisivät aloittamaan yhteistyönsä huhtikuun loppuun mennessä.

Lisätietoja mentoroinnista saat SKTL:n jäsensivuilta osoitteestasktl.fi/jasenet/mentoriohjelma sekä **Hanna Pippurilta** hanna.pippuri@sktl.fi.

Teksti: Hanna Pippuri

Kirjoittaja on SKTL:n mentoriohjelman vetäjä.

SKTL:N UUDET JÄSENET

Varsinaiset jäsenet

Adiouan, Hicham, II ja IV, Nurmijärvi
Al-Beati, Saina, IV, Vantaa
Geng, Pei, IV, Turku
Huotari, Léa, V, Helsinki
Jalonen, Anna, IV, Joensuu
Kalliokoski, Eveliina, II, Tampere
Kiljala, Mirka, II, Lahti
Moilanen, Alla, IV, Helsinki
Moine, Aleksi, I, Helsinki
Partanen, Olga, IV, Espoo
Polkko, Jenni, II, Helsinki
Tanaka, Anna, IV, Helsinki
Tirkkonen, Sanna, II, Kuopio

Opiskelijajäsenet

Dudkova, Elvira, IV, Velkua
Gerey, Serkan, II ja IV, Seinäjoki
Heiskanen, Elias, IV, Helsinki
Horetska, Olena, IV, Lahti
Huhtala, Essi, II, Oulu
Kim, Valeria, IV, Riihimäki
Nikkanen, Anna, II, Sammatti
Suokas, Mervi, II ja IV, Kaarina
Tanttula, Päivi, II, Tampere
Tuominen, Sari, II, Mäntsälä
Vaher, Roman, IV, Vantaa

Uusi jaosto

Pietilä, Aarni, I ja III, Tampere
Suuronen, Timo, III, Vantaa
Virta, Sonja, V, Vantaa

Tervetuloa jäseniksi!

Osa uusista jäsenistä ei antanut lupaa nimensä julkaisemiseen lehdessämme.

Sanastokeskus tekee erikoisalojen kielenhuoltoa

50 vuotta systemaattista sanastotyötä

Sanastokeskuksen johtaja **Katri Seppälä** kertoo, että tekniikan aloilla havaittiin yhtenäistävää sanastotyötä tekevän yhdistyksen tarve jo yli 50 vuotta sitten. Systemaattiseen käsiteanalyysiin pohjautuva sanastojen laatiminen käytännön tarpeisiin alkoi Suomessa Tekniikan sanastokeskuksen toiminnan käynnistymisen myötä vuonna 1974. Sanastokeskuksen perustivat Suomen Teknillinen Seura, Insinööriliitto ja Tekniska Föreningen i Finland, ja valmistelutyöhön osallistui myös Kotuksen edeltäjä Nykysuomen laitos, Suomen Standardisoimisliitto, opetusministeriö ja Keskuskauppakamari. Vähitellen maailman muuttuessa, ja koska käytettävät menetelmät eivät ole millään lailla sidoksissa tekniikkaan, alettiin sanastoja laatia myös muille aloille. Tekniikka liittyy tietysti monella tavalla eri aloihin, mutta nykyisin sanastoja laaditaan enemmän muille kuin varsinaisille tekniikan aloille. Tästä syystä yhdistyksen nimikin on muutettu muotoon Sanastokeskus ry.

Suomalaisia edeltäjiä Sanastokeskuksella ei ollut, mutta mallia otettiin jo 40-luvulla Ruotsissa perustetusta TNC:stä (Tekniska Nomenklaturcentralen), josta saatiin apua toiminnan käynnistämiseen. Nyt muissa Pohjoismaissa ei enää ole itsenäisiä sanastokeskuksia, vaan toiminta on siirtynyt

muiden organisaatioiden alaisuuteen, mutta yhteistyö jatkuu. Työ ei suinkaan ole vähentynyt, vaan nykykehityksen myötä tarve päinvastoin lisääntyy. Digitalisointi ja tiedon siirtotarpeet ovat lisänneet sanastotyön merkitystä, koska tietoa automaattisesti käsiteltäessä on tärkeää, että käsitteitä käytetään yhtenäisesti, jottei synny virheitä.

Sanastotyöllä on suuri merkitys suomen kielen, kirjoittamisen ja kääntämisen kannalta. ”Se on erikoisalojen kielenhuoltoa, joka pyrkii varmistamaan, että suomen kieli kehittyy myös erikoisalojen osalta ja pysyy tasa-arvoisena”, Seppälä korostaa. ”On tärkeää, että kaikkialla ja kaikilla aloilla pystytään toimimaan suomen kielellä. Tiedetään, että on paljon aloja, joissa tarvitaan englantia tai muita vieraita kieliä, mutta sanastotyössä pyritään siihen, että myös suomi säilyisi rinnalla elinvoimaisena ja kehittyisi jatkuvasti.”

Vaikka kääntäjien tekemässä sanastotyössä painopiste on kaksi- tai monikielisten käännösmuistien tai sanastojen luomisessa, myös Sanastokeskuksen yksikieliset sanastot tukevat kääntäjän työtä. Niiden avulla on mahdollista yhtenäistää erikoisalojen kielenkäyttöä vakiinnuttamalla suomenkielistä termistöä sekä saada tietoa käsitteiden sisällöstä, hahmottaa käsitteiden välisiä suhteita ja niiden perusteella muodostuvia käsittekokonaisuuksia, mikä helpottaa vastineiden valintaa toisella kielellä.

Katri Seppälä

Sanastokeskuksen työ käytännössä

Merkittävä osa Sanastokeskuksen työstä on terminologisen tiedon tarjoaminen. Se on yhdistykselle tärkeää yleishyödyllistä toimintaa, jota ei tällä hetkellä mikään muu organisaatio vastaavalla tavalla tee. Sanastokeskukselta tilatut sanastoprojektit vahvistavat samalla keskuksen yleistä palveluntarjontaa, sillä hyvin usein valmiit sanastot viedään Sanastokeskuksen TEPA-termipankkiin, jossa ne ovat maksutta suuren yleisön käytettävissä, tai niitä voi käyttää muiden palveluiden tai sivustojen kautta.

Sanastokeskuksen sanastot saavat alkunsa asiakkaan tarpeesta ja toimeksiannosta. Sanastokeskus tuo projektiin sanastotyön asiantuntemusta, mutta sanasto on aina työryhmän työskentelyn tulos. Työryhmässä on yleensä yksi tai kaksi terminologia sekä kohdealan asiantuntijoita ja mahdollisia muita asiantuntijoita, kuten

kieliasiantuntijoita, juristeja tai it-alan asiantuntijoita. Pääsääntöisesti kokonaisvastuu aineiston kehittamisestä ja sen muokkaamiseen liittyvistä työvaiheista on terminologilla. Monikieliseen sanastoon voidaan tuottaa vastineita usealla eri tavalla: terminologin työnä, kääntäjän työnä tai kielityöryhmän avulla.

Seppälä sanoo, että uutta aihetta käsittelevän sanaston laatiminen kannattaa aloittaa varhaisessa vaiheessa, jolloin termien muodostumiseen pystytään vielä vaikuttamaan. Vakiintunutta termiä on vaikea vaihtaa, vaikka se olisi niin sanotusti huono, eli ei kuvaisi hyvin sitä käsitettä, mihin sillä viitataan. Varhaista aloittamista voi kuitenkin vaikeuttaa se, että käsitteiden sisällöt ovat vakiintumattomia. Kun tehdään esimerkiksi palvelukehitykseen, järjestelmäkehitykseen ja toiminnansuunnitteluun liittyviä sanastoja, käsitteiden sisällöt ovat monesti vasta tarkentumassa. Tällöin tarvitaan suullista asiantuntijätietoa ja keskustelua, jotta löydetään yhteinen näkemys ja mahdollisimman monia palveleva kompromissi. Kirjalliset lähteet eivät siis useinkaan riitä, vaan käsitteiden hahmottamiseksi tarvitaan työryhmätyöskentelyä erilaisten asiantuntijoiden kanssa. Seppälä kertoo, että termeistä voi olla hyvinkin vahvoja mielipiteitä ja sanastotyössä joudutaan usein sovitteluun yhteen erilaisia näkökulmia, mutta ei sentään riidellä. Terminologi voi olla työryhmässä neutraali osapuoli, joka laatii käsiteanalyysiin perustuvan ehdotuksen, jonka kaikki pystyvät hyväksymään.

Sanaston laatimiseen kuuluu yleensä työryhmätyöskentelyn lisäksi kommenttikierros, jossa kommentointipyyntö kohdistetaan usein kymmenille asiantuntijoille, jotta kommenttien perusteella olisi mahdollista viimeistellä sanasto sellaiseen muotoon, että se on kaikkien käyttöön sopiva. Kommenttikierroksen jälkeen tehdään usein paljon muutoksia; nostetaan esiin erilaisia näkökulmia, tehdään täydentäviä huomautuksia ja tarkennuksia määritelmiin. Prosessiin kuuluu se, että ollaan avoimia muutostarpeille. Lisäksi kommenttikierroksen avulla voidaan tiedottaa valmisteilla olevasta sanastosta kulloisellekin kohderyhmälle.

Jokainen sanasto vaatii ylläpitoa, mutta sanastotyön projektiluonteisuus tuo haasteen sanastojen ajan tasalla pitämiseen, sillä päivitys vaatii aina projektin käynnistämisen. Sanaston tilaajien olisikin hyvä varautua ylläpitotarpeeseen jo sanaston ensimmäistä versiota laadittaessa. Käytännössä sanaston pysyminen ajantasaisena vaatii peräkkäisiä projekteja jollakin syklillä sen mukaan, mikä on kullekin aihealueella sopiva. Esimerkiksi julkisen hallinnon sanastoihin vaikuttavat säädosmuutokset sekä uusien digitaalisten palvelujärjestelmien ja tietojärjestelmien kehittäminen.

Sanastokeskuksen TEPA-termipankista löytyy esimerkiksi Kelan sanasto, josta on julkaistu kuudes laitos vuonna 2021 ja päivitystyössä on parhaillaan käynnissä uuden version valmistelu.

TEPA-tietopankki löytyy osoitteesta
<https://termipankki.fi/tepa/fi>.

Sanastokeskuksen verkkolehti
Terminfo löytyy osoitteesta
www.terminfo.fi.

Seppälä kertoo, että hän itse ja hänen kollegansa pitävät sanastotyöstä sen vaihtelevuuden vuoksi; projekteissa pääsee tutustumaan täysin uusiin aihealueisiin. Työ on usein haasteellista eikä siinä pääse helpolla, vaan uutta opittavaa niin sisältöjen kuin prosessienkin osalta

on jatkuvasti. Viime vuosina yhteydet digitalisaatioon ja säädösmaailmaan ovat pitäneet mielenkiintoa yllä. Yhteiskunnallinen kehitys vaikuttaa työhön ja työ vaatii jatkuvaa kehittämistä ja kehittymistä, mikä Seppälän mukaan on sanastotyön suola.

Sanastotyön lisäksi Sanastokeskuksessa tehdään ontologia-työtä, jossa hyödynnetään samaa käsiteanalyysin menetelmää kuin systemaattisessa sanastotyössä. Sanastokeskuksen projekteissa syntyviä, aineistojen kuvailun ja tiedonhaun tueksi laadittavia ontologioita julkaistaan Kansalliskirjaston FINTO-palvelussa.

Sanastokeskus on myös mukana sanastotyöalan kansainvälisessä standardoinnissa. ISO/TC 37 Language and terminology on sanastotyöasioihin erikoistunut tekninen komitea, jonka piiriin kuuluvat nykyään myös kääntämiseen ja tulkkaukseen liittyvä standardointi. Suomessa on muutaman vuoden ajan toiminut myös kansallinen standardointiryhmä SFS/SR 240 Kieli ja sanastotyö, jonka puheenjohtaja Seppälä on. ”Tällä hetkellä kiva asia on, että olemme saaneet uusia suomenkielisiä englannista käännettyjä standardeja ja käännöksiä on suunnitteilla lisääkin”, Seppälä sanoo. ”Se on tärkeää, sillä sanastotyön standardeilla ohjeistetaan sanastotyön teossa sekä standardoidaan oman alan käsitteistöä.”

Tällä hetkellä Sanastokeskuksessa on yhdeksän työntekijää, jotka kaikki osallistuvat käytännön sanastotyöhön, sillä myös it-suunnittelijan tehtävät keskittyvät sanastotyön työkalujen kehittämiseen ja ylläpitoon. Jäsenistössään Sanastokeskuksella on yhteisöjä ja yksityishenkilöitä, jotka haluavat tukea yhdistyksen toimintaa. Sanastokeskus jakaa tietoa sanastotyöhön liittyvistä asioista verkkosivustonsa, verkkolehti Terminfon ja sosiaalisen median kanavien kautta sekä erikseen jäsenille jäsenkirjeiden välityksellä ja yhdistyksen kokouksissa.

Teksti: Hanna Pippuri
Kirjoittaja on SKTL:n assistentti.

*Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto on
Sanastokeskuksen jäsen.*

OPH ja Valvira auktorisoitujen käännösten vastaanottajina

SKTL:n, Kieliasiantuntijoiden ja Opetushallituksen järjestämässä auktorisoitujen kääntäjien koulutuksessa 13.12.2023 Opetushallituksen erityisasiantuntija **Sinikka Tamminen** ja Valviran ylitarkastajat **Reetta-Maija Rapo** ja **Emma Liimatta** valottivat virastojensa käytäntöjä auktorisoitujen käännösten vastaanottajina. Esille tuli eroja ja yhtäläisyyksiä.

Opetushallitus: Usein PDF-kopio todistuksesta riittää

Opetushallitus tekee kelpoisuuspäätöksiä hakijoiden soveltuvuudesta tehtäviin, joihin laki vaatii tiettyä pätevyyttä. Päätöksessä todetaan, voidaanko ulkomainen tutkinto rinnastaa tietyn tasoiseseen Suomessa suoritettuun korkeakoulututkintoon. Samantyyppisiä päätöksiä tekevät myös muut toimijat, kuten oppilaitokset hakuprosessien yhteydessä. Yksityissektorilla työnhakijan pätevyyden arvioi yleensä työnantaja.

Opetushallituksen verkkosivuilla www.oph.fi/tutkinto-jentunnustaminen on linkki palveluoppaaseen, jonka avulla voi selvittää, onko Opetushallituksen päätös tarpeen. Sivulla on myös ammattikohtaista tietoa. Hakija voi asioida Opetushallituksen kanssa suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Päätös annetaan kuitenkin vain suomeksi tai ruotsiksi, ja se on tarkoitettu suomalaisen työnantajan luettavaksi. Päätös voi olla ehdollinen.

Tamminen kertoi, että Opetushallitukseen jätettävää hakemusta varten hakija eli tutkinnon ulkomailla suorittanut henkilö toimittaa PDF- tai kuvatiedostona kopiot asiakirjoista sähköiseen järjestelmään. Joskus myös alkuperäiset asiakirjat pyydetään Opetushallituksen nähtäväksi. Apostillea ei tarvita. Alkuperäinen asiakirja ja käännösasiakirja käsitellään Opetushallituksen järjestelmässä erikseen, mikä voi vaikeuttaa asiakirjojen yhdistämistä oikein.

Opetushallitus hyväksyy suomen-, ruotsin- tai englanninkielisen käännöksen, jonka on laatinut kyseisessä kielisuunnassa Suomessa auktorisoitu kääntäjä tai lähtömaan virallinen kääntäjä. Myös asiakirjan antaneen tahon laatima englanninkielinen käännös hyväksytään.

Valviran ammattioikeusprosessi: automaattinen vai yleinen tunnustamisjärjestelmä?

Valvira myöntää Suomessa ja ulkomailla koulutetuille ammattihenkilöille oikeuksia harjoittaa laillistettua tai nimikesuojattua sosiaali- ja terveydenhuollon ammattia. Jotkin EU- tai ETA-alueella suoritettut tutkinnot (mm. lääkärin ja proviisorin tutkinnot) voidaan tunnustaa automaattisessa tunnustamisjärjestelmässä, jolloin todistuksia ei nykyään tarvitse käännettä. Muutoin käytetään yleistä tunnustamisjärjestelmää, jossa tutkintoa verrataan vastaavaan suomalaiseen koulutukseen. Tällöin Valviraan

on toimitettava auktorisoidun/virallisen kääntäjän tekemät suomen-, ruotsin- tai englanninkieliset käännökset tutkintotodistuksista ja tarvittavista muista asiakirjoista.

EU/ETA-alueilla myönnettyjen tutkintotodistusten käännökset voi toimittaa sähköpostitse tai postitse, ja tutkintotodistuksesta riittää tavallinen kopio. Muualla myönnettyjen tutkintotodistusten käännökset toimitetaan postitse, ja Valviralle toimitetaan myös alkuperäisestä tutkintotodistuksesta laillistettu jäljennös sekä muut tarvittavat alkuperäisasiakirjat virallisesti oikeaksi todistettuina jäljennöksinä. EU/ETA-maassa auktorisoidun/virallisen kääntäjän laatimia käännöksiä ei tarvitse todistaa virallisesti oikeaksi. EU/ETA-alueen ulkopuolella todistukset voi kääntää ainoastaan alueella toimiva auktorisoitu/virallinen kääntäjä, jonka asema on vahvistettava apostille- tai Grand Legalisation -menettelyllä.

Tutkintotodistusten lisäksi Valvira saattaa pyytää käännöksiä esimerkiksi kurssikuvauksista. Pienilläkin seikoilla, kuten kurssien tuntimäärillä tai harjoittelujen kestolla, voi olla merkitystä. Laajojen kurssikuvausten käännättäminen voi kuitenkin olla hakijalle kallista, eikä hakemusprosessin lopputuloksesta ole etukäteen varmuutta.

Rapo ja Liimatta kertoivat, että käännöksissä tavataan usein tiettyjä teknisiä ongelmia. Käännöksiin on tärkeää liittää asiakirja, josta käännös on tehty. Jos hakija on irrottanut alkutekstin ja käännöksen toisistaan, Valviran on vaikeaa yhdistää asiakirjoja oikein ja asiakirjat joudutaan pyytämään uudestaan.

Lähdeasiakirjojen leimat: pieni teksti, suuri merkitys

EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta saapuvissa asiakirjoissa on usein paljon leimoja, joiden tekstin kääntäminen on Valviralle tärkeää. Leimatekstien käännöksistä voidaan päätellä, onko leimalla esimerkiksi vahvistettu allekirjoittajan asema, todistettu kopio oikeaksi tai vahvistettu muuta. Käännöksestä tulee mahdollisuuksien mukaan ilmetä, kuka on leimannut ja mitä. Leimatekstin tiivistäminen esimerkiksi muotoon ”oppilaitoksen leima” voi johtaa tulkintaongelmiin, jos ei ole selvää, mikä oppilaitos on kyseessä. Leimojen ja allekirjoitusten päivämäärät on tärkeää kääntää, sillä ne selkeyttävät asiakirjan vahvistusketjua lähtömaasta alkaen. Jos alkutekstissä käytetään erivärisiä musteita, käännökseen voidaan merkitä eri leimojen ja allekirjoitusten värit. Värien merkitystä ei tarvitse selvittää. Kääntäjän ei myöskään tarvitse kommentoida esimerkiksi sitä, onko leima koholla vai ei.

Valviraan saapuvissa asiakirjakäännöksissä mainitaan usein, että käännös on tehty esimerkiksi skannatusta kopiosta. Valvira toivoo tällaista tietoa lähdeasiakirjan luonteesta,

Digi- ja väestötietoviraston terveiset kääntäjille

Digi- ja väestötietoviraston (DVV) johtava asiantuntija **Tanja Tams** puhui sähköisten asiakirjojen laillistamisen kehityksestä. Toistaiseksi ainoastaan paperinen asiakirja, jossa on mustallekirjoitus, voidaan laillistaa. Kehitteillä on sähköisiä järjestelmiä, joissa asiakirjan allekirjoittajalta tullaan mahdollisesti vaatimaan kehittyntä tai hyväksyttyä sähköistä allekirjoitusta eli vähintään pankkitunnuksia vastaavaa sähköisen allekirjoituksen tasoa. Kehitteillä olevan eurooppalaisen identiteettilomakompleksin vaikutus on toistaiseksi epäselvä. Vaikka lähivuosina ei ole tulossa muutoksia, pidemmän aikavälin tavoitteena on siirtyminen pois paperisista asiakirjoista sekä sähköisesti myönnettävien eApostillien käyttöönotto. Tämä edellyttäisi viranomaisten hallinnoimaa sähköistä arkistoa, johon mieluiten tallennettaisiin kuva sekä käännöksestä että apostillista.

Tams muistutti, että julkinen notaari ei voi liittää käännöstä ja lähdeasiakirjaa yhteen edes asiakkaan pyynnöstä. DVV:lle saapuu edelleen ”irtolehtipainoksia”, jotka joudutaan lähettämään asiakkaan mukana takaisin kääntäjälle. Joskus asiakas on saattanut irrottaa käännöksen sivut itse. Kääntäjän onkin tärkeää kertoa asiakkaalle, että auktorisoidun käännöksen sivuja ei saa irrottaa toisistaan vaan asiakirjanippu on toimitettava viranomaiselle sellaisenaan. Julkinen notaari ei voi myöskään lisätä asiakirjanipun väliin ylimääräisiä sivuja esimerkiksi laillistaakseen vain osan asiakirjanipun sivuista, vaan hän laillistaa joko koko asiakirjanipun tai ei mitään siitä.

DVV:ssä toivotaan, että asiakirjaan merkitään, mistä kielestä käännös on tehty. Viraston henkilökunta ei voi tunnistaa kaikkia kielipareja, eikä asiakaskaan välttämättä osaa kertoa käännöksen alkukieltä. Alkutekstin mahdollisten leimojen tekstit ja leimoissa mahdollisesti olevat allekirjoitukset on aiheellista kääntää. Auktorisoidun käännöksen leimaaminen ei ole pakollista, mutta jos leimaa ei käytetä, kääntäjän nimenselvitys on tärkeä. Apostillea ei voida antaa, jos kääntäjän nimeä ei pystytä päättelemään.

vaikka auktorisoitu kääntäjä ei voikaan ottaa kantaa siihen, onko asiakirja alkuperäinen vai ei. Kääntäjän huomautukset saattavat olla viranomaiselle hyödyllisiä, eikä niitä tarvitse erityisesti välttää.

Sudenkuoppana erilaiset tutkintonimikkeet

Valviran kannalta on ymmärrettävää, että kaikille tutkinnoille ei ole selvää suomalaista nimikettä. Esimerkiksi Venäjällä myönnettävä välskärin tutkinto eroaa suomalaisesta sairaanhoitajan tutkinnosta. Tällöin kääntäjän ei pidä arvailla vastaavaa suomalaista tutkintonimikettä, vaan olennaista on tutkinnon sisältö. Tutkintonimikkeen tulkitseminen käännöksessä väärin – esimerkiksi välskärin tutkinnon kääntäminen sairaanhoitajan tutkinnoksi – voi aiheuttaa hämmennystä hakijalle tai lausunnonantajalle.

Erilaiset prosessit, yhteiset ongelmakohdat

Tutkintonimikkeiden kääntäminen tuottaa usein ongelmia sekä Opetushallituksen että Valviran kannalta.

Molempien vastaanottajien näkökulmasta on hankalaa, jos käännöksessä esimerkiksi lukee, että henkilö on suorittanut ulkomailla ”luonnontieteiden kandidaatin”, ”kasvatustieteiden maisterin” tai ”sairaanhoitajan” tutkinnon. Käännöksen termit luovat hakijalle ja vastaanottajalle ennako-oletuksia siitä, millainen tutkinto on kyseessä ja mitä se Suomessa vastaa. Tämä voi olla ongelmallista, jos vastaanottavan viranomaisen myöhempi arvio tutkinnon tasosta ei vastaakaan kääntäjän arviota. Jos hakijan asiakirja on peräisin Bolognan prosessin mukaisesta maasta ja kyseessä on Bolognan prosessin mukainen tutkinto, vastaavuuksien pitäisi kuitenkin olla melko suoraviivaisia.

Eri vastaanottajien käytännöissä on pieniä eroja. Onkin välttämätöntä, että käännöksen tilaaja selvittää huolellisesti, mitä juuri hänen asiakirjansa tuleva vastaanottaja toivoo.

Teksti: Raila Hekkanen

Laillisesti pätevät käännökset – paljonko veloitan ja mitä hintaan kuuluu?

SKTL:n toiminnanjohtaja
Jenni Kavén.

Auktorisoitujen kääntäjien koulutuspäivässä 13.12.2023 keskusteltiin laillisesti pätevien käännösten hinnoittelusta. Paneelikeskusteluun osallistuivat auktorisoidut kääntäjät **Tina Matala-aho**, **Brahim Oubamouh** ja **Ari Rotonen**, joilla on yhteensä useiden vuosikymmenten kokemus auktorisoidun kääntäjän työstä. Moderaattorina toimi SKTL:n toiminnanjohtaja **Jenni Kavén**. Hinnoittelua pohti puheenvuorossaan myös englannin, serbian ja kroatian auktorisoitu kääntäjä, auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan jäsen **Emma Suomalainen**, joka lisäksi esitteli laillisesti pätevän käännöksen hinnan muodostumista.

Emma Suomalainen tarkasteli auktorisoidun kääntäjän tutkinnon kustannuksia ja niiden vaikutusta käännösten saatavuuteen. Serbian ja kroatian kaltaisia melko pieniä kieliä kääntävän on vaikea saada auktorisoidun kääntäjän työstä niin suuria tuloja, että tutkinnon suorittaminen (nykyään 570 € / kielisuunta*) ja uusiminen (190 € / kielisuunta*)

olisi taloudellisesti järkevää etenkin useisiin kielisuuntiin. Kääntäjän työkielten kielialue voi olla niin pieni, että mahdollinen asiakaskunta on suppea ja käännöstarpeet harvinaisia. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa asiakkaiden on vaikea löytää teksteilleen auktorisoitua kääntäjää, jos kääntäjille ei ole taloudellisesti mielekästä suorittaa auktorisoidun kääntäjän tutkintoa pienessä kielisuunnassa. Mahdolliseksi ratkaisuksi ehdotettiin SKTL:n Kopios-to-apurahoja, joita kääntäjä voisi hakea esimerkiksi tutkintomaksun tai tutkinnon uusimismaksun kattamiseen.

Tavanomaista työläämpiä käännöksiä

Panelistien ja Suomalaisen yhteisen kokemuksen mukaan laillisesti pätevien (ns. auktorisoitujen) käännösten laatiminen vie yllättävän paljon aikaa verrattuna tavanomaiseen kääntämiseen ja se koetaan muuta kääntämistä työläämmäksi. Asiakirjan muotoilu, tulostaminen, allekirjoittaminen, skannaaminen ja postittaminen aiheuttavat ylimääräisiä työvaiheita, joita muiden asiatekstikäännösten kohdalla ei yleensä tarvita ja jotka voivat olla hyvin aikaavieviä. Postin toimivuus koetaan epävarmaksi, joten asiakirjojen alkuperäiskappaleita lähetetään esimerkiksi paketteina, jotta niiden kuljetusta voi seurata. Lisäksi laillisesti pätevän käännöksen tarve on asiakkaalle usein vieras tilanne, ja asiakas voi tarvita laajaakin neuvontaa, josta monet kääntäjät eivät laskuta. Suomalainen kertoi nopeuttavansa asiakasneuvontaa lähettämällä asiakkaille valmiin tiedotteen, jossa kerrotaan laillisesti pätevien käännösten hinnoittelusta ja toimitusajasta yleisesti sekä vastataan yleisimpiin kysymyksiin.

Puhujat kuvasivat ottavansa laillisesti pätevien käännösten työläyden eri tavoin huomioon hinnoittelussa, ja moderaattori Jenni Kaven selvitti asiaa myös käsiäänestyksellä lähitapahtuman osallistujien parissa. Yleisimmiksi hinnoittelutavoiksi todettiin työkohtaisesti arvioitava könttähinta tai toisaalta normaalin sivuhinnan käyttö yhdistettynä lisäveloitukseen käännöksen vahvistamisesta. Jotkut käyttävät aikaveloitusta tai yleistä palvelumaksua. Käännöksen ensimmäisestä sivusta voi veloittaa aloituskustannusten vuoksi korkeamman hinnan kuin saman työn myöhemmistä sivuista. Jos asiakas haluaa kääntäjän hankkivan apostillen, virastokäyntiin kuluva ajasta voi veloittaa palvelumaksun.

Työläys ja maksukyky vaikuttavat hintaan

Kaikilla panelisteilla oli kokemusta tilanteista, joissa laillisesti pätevän käännöksen vaatima aika on aliarvioitu ja hinta on osoittautunut liian alhaiseksi suhteessa työn vaativuuteen. Tämän vuoksi osa panelisteista kertoi pyrkivänsä lisäämään tarjouksiin väljyysvaraa. Myös asiakkaan maksukyky vaikuttaa hinnoitteluun. Suuri osa laillisesti

päteviä käännöksiä tilaavista asiakkaista on yksityishenkilöitä, joille tämäntyyppinen käännös voi olla kallis, ja monet kääntäjät pyrkivät ottamaan tämän huomioon hinnassa. Jos asiakas ei ole yksityishenkilö, käännöksestä saatetaan veloittaa enemmän. Toisaalta osa kääntäjistä kertoi käännöstoimistoasiakkaille tehtävien käännösten hinnan olevan yleensä pienempi, koska toimisto ottaa oman osuutensa hinnasta.

Kontaktit yksityishenkilötilaajiin voivat vaikeuttaa osaltaan hinnoittelua. Asiakkaat saattavat kuvata työn todellista suppeammaksi ja helpommaksi. Joissakin kielisuunnissa asiakaskunta on erittäin hintatietoista, ja sana tietyn kääntäjän korkeista hinnoista kiertää nopeasti ja voi vaikuttaa kääntäjän maineeseen yhteisössä. Kääntäjän on silti varottava alihinnoittelusta työtään, jotta hän ei vaikuttaisi kollegoidensa hinnoittelumahdollisuuksiin.

Panelisti Ari Rotonen huomautti, että koska laillisesti pätevä käännös on usein asiakkaalle tehokas ”vipu” asioiden hoitamiseen, käännöksestä voi pyytää sen asiakkaalle tuoman hyödyn mukaista hintaa. Korkeat hintapyynnöt voivat johtaa siihen, että asiakkaat eivät hyväksy kaikkia käännöstarjouksia. Toisaalta kaikki panelistit kertoivat laativansa laillisesti päteviä käännöksiä sivutoimisesti muiden töiden ohella. Kun kääntäjän elanto ei ole kokonaan tämän yhden käännöstyyppin varassa, kaikkien tarjousten ei tarvitsekaan johtaa tilaukseen.

* Hintatiedot tarkistettu 20.1.2024 (lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus 1188/2023)

Tekstit: Raila Hekkanen

Kirjoittaja on toiminut auktorisoituna kääntäjänä vuodesta 2005.

Kuvat: Maarit Laitinen

Panelistien ja Suomalaisen yhteisen kokemuksen mukaan laillisesti pätevien (ns. auktorisoitujen) käännösten laatiminen vie yllättävän paljon aikaa verrattuna tavanomaiseen kääntämiseen ja se koetaan muuta kääntämistä työläämmäksi.

Kutsu sääntömääräiseen kevätkokoukseen

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry:n sääntömääräinen kevätkokous järjestetään lauantaina 23.3.2024 klo 14.00 Turussa Aboa Vetus Ars Novan Factory-kokoustilassa (Itäinen Rantakatu 4–6, Turku).

Viimeinen ilmoittautumispäivä on 10.3.2024.

Mahdolliset valtakirjat on toimitettava toimistolle viimeistään 10.3.2024.

Katso ilmoittautumis- ja valtakirjaohjeet SKTL:n verkkosivuilta (www.sktml.fi/kevatkokous).

Kokousaineisto tulee esille verkkosivujen jäsenosioon (www.sktml.fi/jasenet/kokousaineistot) hallituksen helmikuun kokouksen jälkeen maaliskuussa.

Kokouksessa käsitellään esityslistalla mainitut asiat.

Kevätkokouksen yhteydessä jaetaan Tarja Roinila -stipendi(t).

Esityslista

1. Kokouksen avaus
2. Kokouksen puheenjohtajan valinta
3. Kokouksen sihteerin valinta
4. Kahden pöytäkirjantarkastajan valinta
5. Kahden äänenlaskijan valinta
6. Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
7. Kokouksen työjärjestyksen vahvistaminen
8. Liiton vuosikertomus vuodelta 2023
9. Liiton tilinpäätös vuodelta 2023
10. Tilintarkastajan lausunto
11. Vastuuvapauden myöntäminen
12. Kunniajäsenten kutsuminen ja ansiomerkkien myöntäminen
13. Ilmoitusasiat
14. Kokouksen päättäminen

Tervetuloa!
Hallitus

Kallelse till ordinarie vårmöte

Finlands översättar- och tolkförbund rf:s ordinarie vårmöte hålls lördagen den 23 mars 2024 kl. 14.00 i Åbo i Aboa Vetus Ars Nova, mötesrummet Factory (Östra Strandgatan 4–6, Åbo).

Den sista anmälningsdagen är den 10 mars 2024.

Eventuella fullmakter ska lämnas in till förbundet senast den 10 mars 2024.

Se anvisningarna om anmälan och fullmakter på FÖTF:s webbplats (www.sktml.fi/kevatkokous).

Mötesmaterialet kommer att läggas ut på medlemssidorna på förbundets webbplats (www.sktml.fi/jasenet/kokousaineistot) i mars efter styrelsens februarimöte.

På mötet behandlas de ärenden som nämns i föredragningslistan.

I samband med vårmötet delas Tarja Roinila-stipendiet/stipendierna ut.

Föredragningslista

1. Mötet öppnas
2. Val av ordförande för mötet
3. Val av sekreterare för mötet
4. Val av två protokolljusterare
5. Val av två rösträknare
6. Mötets laglighet och beslutsförhet
7. Fastställande av mötets arbetsordning
8. Förbundets årsberättelse för 2023
9. Förbundets bokslut för 2023
10. Revisorns utlåtande
11. Beviljande av ansvarsfrihet
12. Kallande av hedersmedlemmar och utdelning av förbundets förtjänsttecken
13. Anmälningsärenden
14. Mötet avslutas

Välkommen!
Styrelsen